

madártávlat

Természetvédelmi folyóirat



110
1/2
úlsz. pofonok (mészes)



Olasz pofonok

A cinkota! Naplás-tó

Rege a csodaszarvasról

Hogyan fogjunk viperászt?

Bálint Zsolt

KÁRPÁT A MÉDENCE

NAPPALI LEPKÉI 1



pillangófélék
fehérlepkéfélék
boglárkalepke-félék
mozaiklepke-félék

Ez a legelső olyan magyar könyv, amely kizárólag a Kárpát-medence nappali lepkefaunájával foglalkozik. Az első rész négy család (pillangófélék, fehérlepkéfélék, boglárkalepke-félék és mozaiklepke-félék) képviselőit tárgyalja.

Szöveg. A könyvben 91 faj meghatározását segítő leírás olvasható, ismertette a lepkék típuslelőhelyét, általános és kárpát-medencei elterjedését, változékonyságát, élőhelyét és biológiáját.

Illusztrációk. A lepkék 12 színes táblán láthatók. Egyes esetekben a határozást fekete-fehér szövegközi ábrák is segítik.

Térképek. A Kárpát-medence érdekesebb, és az első rész által tárgyalt nappali lepkéinek elterjedését 30 térkép szemlélteti.

Bálint Zsolt több mint hetven, lepkékkel foglalkozó tudományos közleményt írt, egy lepkészeti szakkönyv társszerzője, továbbá három népszerű határozókönyv fordítója. A boglárkalepke-félék speciálislistája.

A színes táblákat Pál János készítette, aki számos Magyarországon és külföldön megjelent szakkönyv, tudományos munka és hazai népszerűsítő természetrajzi kiadvány illusztrátoraként ismert.

Mindketten a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának munkatársai.

A könyv ára: 800.- Ft



Péchy Tamás-Haraszthy László

Magyarország kételtűi és hüllői

Az állatvilág egyes csoportjainak emberi megítélése nagyban különbözik. A madarakat, a nappali lepkéket, vagy pl. a szitakötőket, sokan kedvelik, tarka színeik, énekük, élénk mozgásuk stb. miatt. A kételtűek és a hüllők a kevésbé közkedvelt állatok közé tartoznak, sokan félelemmel, sőt egyesek undorral beszélnek róluk. Sajnos számos, széles körben elterjedt tévhit is akadályozza ezen állatok jobb megismerését, és ezáltal az ellenszenv

A kételtűek és a hüllők napjainkban kezdenek reflektorfénybe kerülni és ennek megfelelően, viszonylag keveset tudunk ezekről az állatokról. Különösen hiányosak az ismereteink az egyes fajok pontos hazai elterjedéséről, állomány nagyságáról és az őket érő negatív hatásokról. A veszélyeztető tényezők feltárása nélkül pedig aligha lehet eredményes védelmi tevékenységet folytatni. A kételtűek ugyanakkor a világszerte veszélyeztetett vizes élőhelyekhez kötődnek - azok állapotának igen pontos „mérőműszerei”, - melyek megóvása a nemzetközi természetvédelem egyik kiemelt feladata. Könyvünk a Magyarországon élő fajokkal foglalkozik és arra törekszik, hogy, a hazai viszonyokat jelenlegi ismereteink alapján megismertesse az olvasókkal.

A könyv ára: 700.- Ft

4 kilométer autópálya...

Igen, ha tehetünk ilyen összehasonlítást, akkor elmondhatjuk, hogy Magyarországon 1997-ben 4 kilométer autópálya megépítéséhez elegendő összeget áldoztunk természetvédelemre. Sok ez vagy kevés, és Európában mihez hasonlítható?

Tudom, hogy a Madártávlat olvasói, a madár és természetvédelem aktuális és érdekes híreit, eseményeit szeretnék olvasni, nem pedig az autópálya-építés lehetőségeit. Mégis úgy gondoltam vessünk számot azzal - és lássunk néhány konkrét adatot arra vonatkozólag - hogy mennyit költ az ország a természeti értékek, a biológiai sokféleség megőrzésére, az élővilág megmentésére.

Mi, az önkéntes madárvédők, természetvédők ritkán gondolunk arra, hogy gazdasági, netán közgazdasági, költségvetési kérdésekkel is foglalkozunk. Ezért javaslom, kezdjük a számokkal: 1997-ben 1 kilométer autópályát, 1 milliárd forintért építettek meg. (Már most jelzem, hogy csak nagy és kerek számokkal terhelem az olvasót).

1997-ben a természetvédelemre 4 milliárd forint jutott. (az autósok elmondhatják, hogy 4 km autópályával lettünk „szegényebbek”) Ez az összeg a költségvetés 2 ezreléknél kevesebb.) Nem sok! Sőt nagyon kevés. Ha megnézzük, hogy ez mit takar akkor már talán kedvezőbb a helyzet, lássuk tehát a részleteket.

A állami költségvetés kevéssel több mint 2 milliárd forintot áldozott a természetvédelem hivatalos szerveinek működtetésére. (A Természetvédelmi Hivatalra és a kilenc területi egységre, a Nemzeti Park Igazgatóságokra).

Ezek mint tudjuk: bér, TB. járulék (közel 600 főnek), működési költség, programok stb.-stb. költségei.

A Központi Környezetvédelmi Alap - amelynek forrásai főleg a természeti erőforrásokat használók befizetéséből képződnek - több mint 1,5 milliárdot adott természetvédelmi célokra.

A fentiekhez a társadalmi szervezetek 2-300 millió forintot, a külföldről érkező támogatások pedig további 100 millió forint körüli összeget adtak.

Itt most meg kell állnunk egy pillanatra, mert az összehasonlítások egy kicsit mindig félrevezethetnek, és a számok önmagukban megtévesztők lehetnek, hiszen nem mérhető forintban

az önkéntes természetvédők munkája, közreműködése. Nem mérhető az sem, hogy az iskolák az önkormányzatok - hogy ezt a két példát emeljük ki - mennyit tesznek a természet védelméért.

De lépünk tovább. A honvédelemre például, 97 milliárd jutott tavaly. Az országgyűlés működtetése pedig 14 milliárd forintba került.

Jó tudni, hogy az Európai Unió csak a „LIFE” program keretében 15 milliárdot osztott szét természetvédelmi pályázatokra (persze ott már sokkal nagyobb a baj!)

Világszervezetünk a BirdLife Internationalnak 700 millió Ft volt a költségvetése 1997-ben.

Egyesületünk 1997-ben több mint 50 millió Ft-ot költött konkrét védelmi programokra, míg a költségvetésünk megközelítette a 100 milliót.

Ha tovább játszunk az adatokkal, akkor azt is mondhatjuk, hogy egy lakosra Magyarországon 400 Ft természetvédelmi költség jut (nekünk ennyibe került!), ez csak egy kicsit több mint 4 kg kenyér, két doboz cigaretta, vagy 3 korsó sör, de maradjunk a realitás talaján. Ezért a pénzért ötször ülhetünk a Metróra vagy 2 és fél liter üzemanyagot vásárolhatunk...

Gondoljunk bele! Mennyit költünk például üzemanyagra? És itt nem is a milliárdok az érdekesek, hanem az, hogy ezzel a természetet pusztítjuk.

Jó, jó, tudom. Kell szállítani, közlekedni stb. Mégis azt lehet talán hangsúlyozni - s ezen nagyon komolyan el kellene gondolkodnunk -, hogy a körülöttünk lévő természet védelmére elenyészően kevesebbet fordítunk, mint annak elpusztítására. Vajon meddig tartható ez?

Egy kicsit talán biztató, hogy 98-ban már 30%-al, esetenként 50%-al több pénz jut a természetvédelemre mint a korábbi évben.

Ezen túl, marad csak a remény, hogy az emberiség időben fog találni megoldásokat arra, hogy a földet, az életet, a természetet, az embert jobban védje.


Kállay György
elnök

TARTALOMJEGYZÉK

4 kilométer autópálya...	1
bemutatjuk	
Harkályok nyomában	2
ami nem madár	
Csüngőlepkék	4
botanika	
Élő madáretetők	5
tájak, emberek	
A cinkotai Naplás-tó	6
mondom a magamét	
Bosszúságok	9
Az olasz vadászok praktikái Magyarországon	10
mme-hírek	12
kérdezz-válaszolok (Schmidt Egon rovata)	15
keresztretjévény, hirdetések	16
postaláda	17
Hogyan fogjunk viperaszt?	17
Köszönet	18
Az ócsai gólyák	18
Még hány olasz pofont fogunk eltűrni?	18
csipogó	19
Madarász Suli II.	19
Rege a csodaszarvasról	22
tizenévesek írták	24
A mocsári teknősök	24
Városom madarai	24

A címlapon: zöldküllő (Zsoldos Árpád felvétele),
a hátsó borítón: bütökös hatyú és széncinege
(Matyikó Tibor felvétele).

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Szerkesztőbizottság:

Drexler Szilárd
Fidrich Róbert
Dr. Kalotás Zsolt
Kókay Szabolcs
Marik Pál
Musicz László
Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár:

Dohán Zsófia

Szedő:

Bányai Lászlóné

Kiadja:

Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület (MME)

Felelős kiadó:

Fidőczky József

Felelős terjesztő:

Harangi István

Szerkesztőség:

1121 Budapest, Költő u. 21.
Levél cím: 1537 Bp., Pf. 391.
Telefon és fax: (1)395-8327
E-mail: zsofi@madartav.zpok.hu
mme@c3.hu
WWW: <http://www.c3.hu/~mme>

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza.

Nyomás: Kanalgém Kft.

ISSN 1217-7156

Harkályok nyomában

Gerard Gorman-Sós Endre



Jobbra fent:
Szürke küllő
(grafika: Matyikó T.)

Az erdő sűrűn álló fái elrejthetik a harkályokat, de a maguk mögött hagyott árulkodó jelek alapján mégis megmondhatjuk, hogy melyik fajjal állunk szemben. A legtöbb madarat úgy lehet észlelni, ha meglátjuk, illetve az énekét vagy a hangját meghalljuk. Csak kevés faj nagy látható bizonyítékokat a jelenlétéről, eltekintve a tollaktól, köpetektől és fészkektől. Van azonban egy madárcsalád, ami igen alkalmas arra, hogy a madaraknál elhanyagolt nyomkeresést gyakoroljuk: ezek a harkályok. Minden más madárnál egyértelműbb jeleket hagynak hátra, amit már csak követni kell a madarásznak. Nem mindig lehetséges az összes fán talált lyukat vagy nyomot egy bizonyos harkályfajnak tulajdonítani, de ha felismerjük a főbb jeleket, sok segítséget kaphatunk ahhoz, hogy milyen fajok is vannak jelen a területen.

Költés és táplálkozás közben a legtöbb európai harkályfaj eltérő jeleket hagy maga után, melyek közül néhány egyértelműen jellemző egy adott fajra - csak azt kell tudni, hogy hol keressük, és hogyan ismerjük fel ezeket. A talált nyomok alapos megfigyelése, azon fajok felismerése, melyeken ezek láthatók és az erdő típusa alapján már kizárható bizonyos fajok, és a határozás leszűkíthető 1-2 fajra a jelenlévők közül.

De akárhol is madarászunk, az alapelvek azonosak. Az erdőben hosszú órákat kell gyaloglással eltöltenünk, de ez az idő kihasználtságot lesz. A következő tanácsok segítenek a 9 valódi európai harkályfaj megtalálásában.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*)

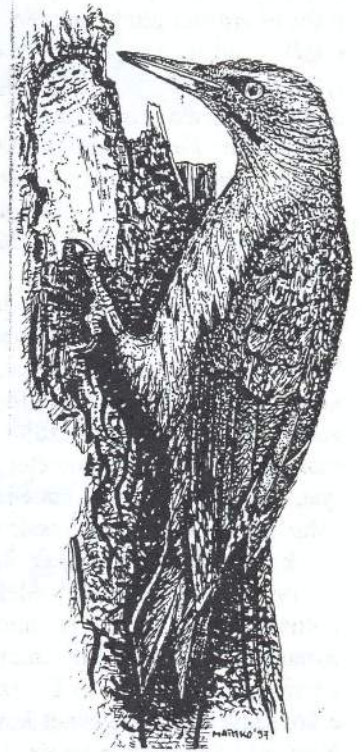
Télen keressük a félszöpört havat, a farok, a szárny vagy a láb által hagyott nyomokat a hangyabolyoknál, farakásoknál és fatönköknél. Ez a faj hosszú, függőleges és négyzetes lyukakat készít táplálkozásakor, miközben a rovarokat keresi mélyen a fában. Gyakran táplálkozik alacsonyan, akár néhány napon keresztül is egy helyen „dolgozik”, ezért fontos, hogy a keresésnél külön figyeljünk a nagy faforgács halmokra, a lefeszített kéregdarabokra és a teljesen kifaragott farönkökre.

A fekete harkály fészkelődési általában 6 méternél magasabban helyezkednek el, madárdaltól hangos erdőben, vastag törzsű fákon, de néha az is előfordul, hogy 10 méterre vannak a földfelszíntől. A nagy, ovális, vagy ritkán enyhén négyzetes fészkelődési sokszor jól látható, néha ugyanazon a fán több ilyen is van. A kedvelt fajok: luc, egyéb fenyőfélék, bükk, nyár.

Szürke küllő (*Picus canus*)

Ez a talajon is táplálkozó faj kúpos lyukakat, illetve keresésének csőrnyomait hagyja maga után hangyabolyoknál, gyepes területeken. Mindez hasonló a zöld küllőhöz, így először ezt a harkályt kell kizárni, ha ilyen nyomokat vizsgálunk.

A fészkelődés elég egységesen 3 méter magasságban helyezkednek el, a fa fő törzsén kiszáradt vagy puhafán, de előfordult költés már telefonpóznában is. Kedvelt fajok: idős bükk, tölgy, rezgőnyár, gyertyán, hárs és fűz. A faj csak ritkán lehet fel fenyvesben vagy telepített erdőben.



Zöld küllő (*Picus viridis*)

Ezek a madarak mély lyukakat vájnak, melyek akár alagútszerűek, és a hangyabolyokhoz vezetnek, így a havon keresztül eljutunk a föld alatt rejtőzködő zsákmányhoz. Más harkályoktól eltérően a hangyák keresését nyílt térségeken is végzik. Ha ennek a fajnak akarunk a nyomára bukanni bemélyedéseket, csőrnyomokat, kúpos lyukakat kell keresnünk hangyákban gazdag gyepen. Ezek a madarak nagy erővel felverik a korhadat rönköket. Ez a viselkedés megegyezik a fekete harkályéval, így meg kell találni a módját ez utóbbi faj kizárásának.

A fészkelődési többnyire a törzsön található, lágyabb, idősebb lombhullató fákon, 1,8 méter körüli magasságban. Ezt a fajt a többi nagytestű harkálnál kisebb valószínűséggel találjuk meg zárt erdőben. Általában elkerüli a fenyveseket és előnyben részesíti a lombhullató fákat (tölgy, bükk, fűz, idős gyümölcsfák).

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Ez a faj sohasem váj mélyre a törzsben, ehelyett finoman lehámozza a leválóban lévő kérget, ezért szinte alig - vagy egyáltalán nem - hagy olyan nyilvánvaló nyomot, ami megkülönböztet-

hető lenne más, kisebb testű fakopáncsétól. A fészkelőodvak magassága általában 1,8-2,7 méter, ezek gyakran a faág alsó részén helyezkednek el, bár lehetnek korhadó felső ágakon is. Kedvelt fafajok: tölgy, gyertyán, éger, kőris, öreg gyümölcsfák.

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Keressünk „üllöket” vagy „harkálműhelyeket, ahol diókat és más terméseket feszítenek szét, repesztenek ketté ezek a madarak. G. Gorman egyszer egy olyan példányt figyelt meg, amely egy kőfalon függeszkedve diókat repesztett szét a kövek között. A faj elkerüli a zárt erdőket, ritkaságszámba megy, hogy a másodlagos élőhelyektől (parkok, gyümölcsösök, temetők, kertek) eltérő helyen találkozzunk vele. A fészkelőodú néha igen alacsonyan található, de általában jellemző az 1,8 méter körüli magasság. Gyakrabban a fa fő törzsén helyezkedik el, de mellékágakon is lehet. Kedvelt fafajok: akác, nyár, dió, cseresznye, más gyümölcsfák.

Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*)

Kis lyukak alkotta karakterisztikus övet, gyűrűt kell keresnünk a törzs körül, ami arra utal, hogy a faj fanedvvel is táplálkozik. A talajon talált tobozok bebizonyíthatják, hogy a felettük álló fa egy rendszeresen látogatott „harkálműhely. Az ilyen hasadékok, rések a fában, farönkben, falban gyakran tartalmaznak szétfeszített tobozokat. A nagy fakopáncs egész évben váj lyukakat: a költési időszakon kívül lelt friss lyukak mindig e faj munkái. A madár gyakran feltöri a fészkelőodvakat, miközben énekesek fiókáiért kutat. Ennek az általános elterjedt fajnak a fészkelőodúja többnyire 1,8 méteres magasságban van a törzsön, vagy, függőleges ágon, de akár telefonpóznán is lehet.

Fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)

Ez a táplálékspecialista madár az érintetlen erdőket kedveli, ahol az elhalt, korhadó fákból rovarokkal táplálkozik. Nagy méretű, alaposan és egyformán megmunkált, csupasz foltokat keressünk, melyek a kéreg lehántásával jöttek létre, és olyanok, mintha kalapácsot és vésőt használtak volna készítésükkor. Ezek a foltok a faj egyértelmű jelenlétére utalnak.

A fehérhátúak kúpos lyukakat készítenek az ágvillák közelében, melyek olyan mélyek lehetnek, hogy elrejtik a dolgozó madarat. A fészkelőodú elhelyezkedésére jellemző adatok: gyakran elpusztult, vékony törzsű fán található, jellemzően egy oldalág, hajtás vagy tapló alatt, bárhol a 3,7-12,2 méter közötti magasságban. Kedvelt fafajok: rezgő nyár, éger, nyír, luc.

Kis fakopáncs (*Dendrocopos minutus*)

Elsősorban a lombkoronában táplálkozó madár, rovarokat gyűjtöget a levelek között. A kérget lehántja, ennek következtében néhány egyértelmű nyomot hagy maga után, ami bizonyosan elárulja

jelenlétét. A kis fakopáncs a kevert lombhullató erdőket kedveli, főleg azokat, ahol tölgy is van. A rengeteg a korhadó odú miatt, a gyümölcsösöket, kerteket szintén előnyben részesíti. Ezek a madarak többnyire korhadó fában, egy vastag oldalágban költenek, de alkalmanként egy-egy vékonyabb ágban, törzsben vagy tönkben is.

A fészkelőodú bármely magasságban lehet, bár az 1,8 és 3,1 méter közötti magasság a jellemző. Néha mesterséges odút is elfoglal.



Közép fakopáncs
(grafika: Szitta T.)

Nyomolvasó tanácsok

Gyaloglás

Ez az egyetlen módszer arra, hogy sok odút és táplálkozóhelyet találjunk. Sokszor a kijelölt utakat is el kell hagynunk a háborítatlan erdőrések eléréséhez.

Megfigyelés

A talajt és a fákat is figyelniünk kell. A lehullott ágak, rönkök, hangybolyok mind-mind értékes nyomokat rejtegethetnek.

Fafajok

Ezek felismerése alapvető, hiszen egyes harkályfajok bizonyos fafajokat részesítenek előnyben.

A fafajok ismerete esetén a talált nyomokat adott fajokhoz tudjuk kötni.

Élőhelyek

Egy háborítatlan erdő sokkal több odúnak illetve madárnak adhat otthont, mint egy telepített. Fontos szempont, hogy milyen fafajok találhatóak a területen, mi ezeknek az aránya egymáshoz, vannak-e korhadó és kiszáradt fák. A gyorsan növekvő, behurcolt fafajokat általában nem kedvelik az európai harkályok (a nagy fakopáncs és a zöld küllő kivételével).

Időpont

Mivel késő ősszel és télen nincsenek levelek sokkal egyszerűbb megtalálni a nyomokat. Tavasszal hangos az erdő a doboló harkályoktól. De a legkönnyebb úgy megfigyelni a fészkelőodvak közötti különbségeket, ha a készítőjükkel is itt találkozunk.

Tévedések

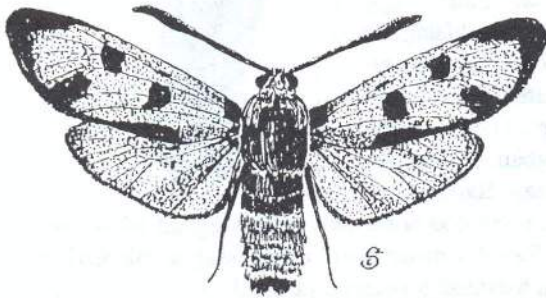
Nem minden lyuk, nyom vagy faforgács-halmaz utal harkályok jelenlétére. Az időjárásról túl egyes rovarok, a vaddisznó és a szarvas is hagyhatnak olyan nyomokat, melyek félrevezetik a felületes szemlélőt. ☒

Védett molylepkék I. rész Csüngőlepkék

Szabóky Csaba-Kun András

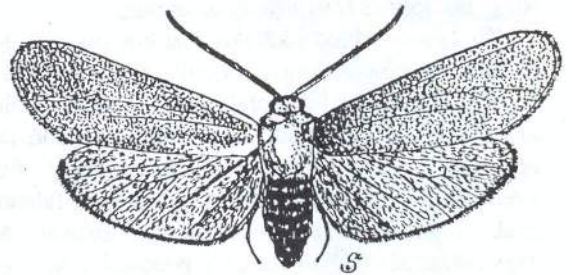
E cikksorozat hat részben szeretné megismertetni az olvasóval a Magyarországon élő védett molylepké fajokat. Nem titkolt célunk eloszlatni a tévhitet, hogy csak az a molylepke, ami a bundát eszi.

Balra fent: Vörös csüngőlepke
Jobbra középen: Görög fémllepke
Lent: Koronafürt-csüngőlepke (Szabóky Cs. grafikái)

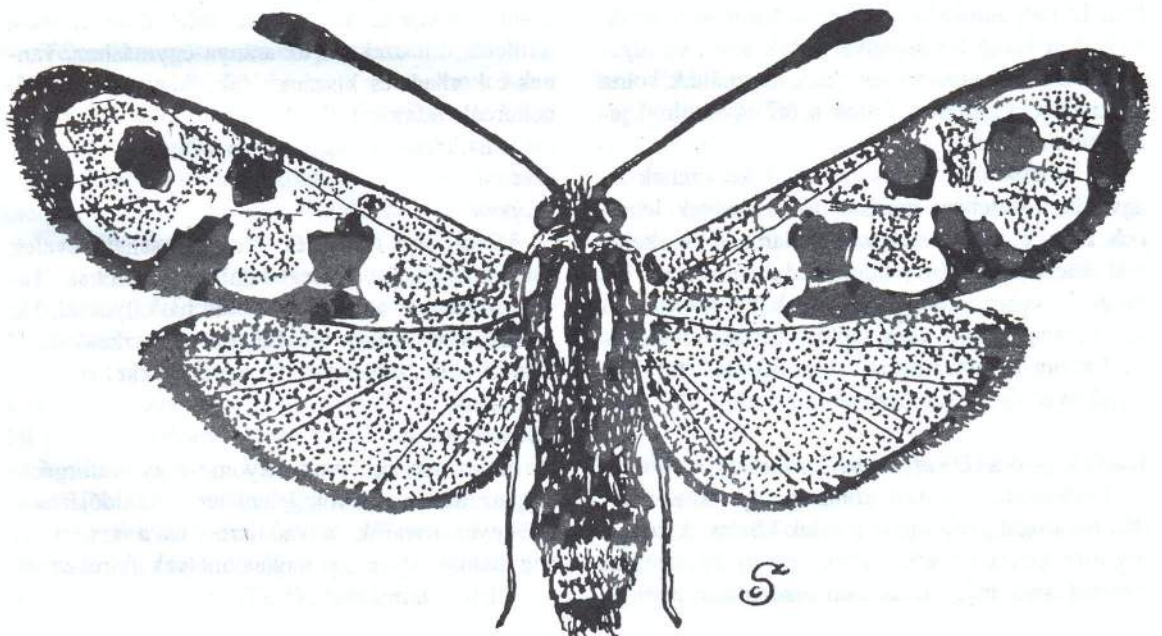


A csüngőlepkék családját feltűnő, élénk, többnyire vörös és zöld színezetűk, pikkelyeik érces csillogása teszi jellegzetessé. A közepes nagyságú (20-30 mm szárnyfesztávolságú) lepkék többsége lomhán, rosszul repül. Sokszor találkozhatunk velük nyári hónapokban, virágos réteken, irtásokban. Rendszerint különböző lágyszárú növények virágain táplálkoznak, sok esetben többedmagukkal. A kifejlett lepkék zaklatásra gyakran holtnak tettetik magukat. Bizonyos fajok hernyója cyanogen glycosidokat tartalmazó pillangósvirágú növényeket fogyaszt, emiatt a hernyó is mérgezővé válik, így a madarak számára ehetetlen. Hernyóik vaskosak, fejüket be tudják húzni, 8 pár lábuk van. A növény-szárakra erősített feszes, fehéres vagy sárgás, hosszában ráncolt kokonban bábozódnak. Bábjuk egyes szelvényei mozgathatók. Az egész Földön elterjedt, nagy fajszerű család, főként Eurázsia déli részén és a trópusokon találkozhatunk velük.

Magyarországon két alcsaládba sorolt négy nemét és huszonöt fajt ismerjük. Mindössze négy fajuk került fel az 1993-ban közzétett védettségi listára. Gazdasági jelentőségük nincs. A molylepkék nembe tartozó fajok közül hazánkban két faj védett a vörös csüngőlepke és a koronafürt-csüngőlepke. A nemre jellemző a vörös alapszínben jellegzetesen elhelyezkedő foltokból vagy csíkokból álló sötét mintázat. A vörös csüngőlepke főként sztyepp jellegű, szárazabb élőhelyeken található meg (Budai hegyvidék, Duna-Tisza köze, Velencei-hegység stb.). A kifejlett lepke júliustól augusztusig repül, hernyójának tápnövénye a mezei iringó. A koronafürt-csüngőlepke repülési ideje megegyezik az előző fajéval, tápnövénye a koronafürt. Mindkét lepkefaj eszmei értéke 10 000 Ft.



A fémllepkek nemét jól elkülöníthetővé teszi, hogy a fajok szárnyai rajzolatmentesek, fémesen csillogó, ragyogó zöld vagy kék pikkelyek fedik. A többi nemtől eltérően határozásuk a csápalak és ivarszervi vizsgálat alapján történik. Hazai két védett fajunk a görög fémllepke és a ritka fémllepke. A lepkék repülési ideje a hatodik és a hetedik hónapra esik. Példányonkénti eszmei értékük 2000 Ft. ☒



Élő madáretetők

Kecskés Ferenc

Az élő természet számára kedvezőtlen időszak, a tél egyaránt érinti a növény- és az állatvilág fajait. Az élőlények egy része a kedvezőtlen időszakot élettevékenységeinek lelassításával, nyugalmi állapottal, téli álommal vészeli át. Más részük elvándorol. Vannak azonban olyan fajok, amelyek télen is aktívak. Ezeket nemcsak az időjárás viszontagságai teszik próbára, hanem a táplálékhiány is.

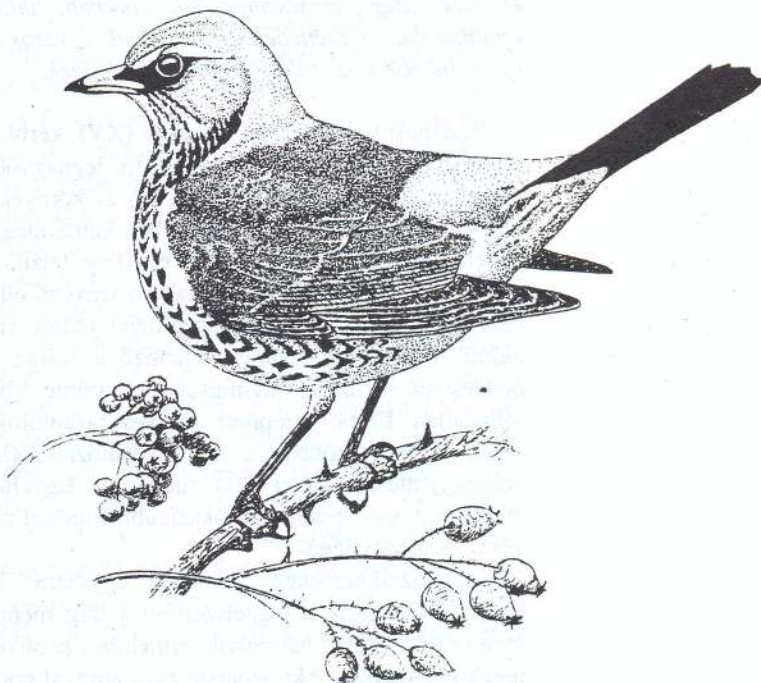
A télen aktív állataink közül talán a legfajgazdagabb - de mindenféleképpen a legfeltűnőbb csoportja a madarak. Az itthon telelőket és a téli vendégeket sem várja terített asztal, táplálékuk megszerzéséhez gyakran meg kell változtatni táplálkozási és sokszor egyéb szokásaikat is. A gyakorlatilag a nullára csökkent táplálék a rovarfogyasztók figyelmét is a növényekre irányítja, azonban a növényi táplálék sokfélesége és mennyisége sem nagy. A hatalmas monokultúrák kialakulásával, az elsősorban gazdaságorientált erdőgazdálkodással az ember még tovább szűkítette a palettát. Megfogyatkoztak a mezsgyék, a dűlütak és velük együtt az ott előforduló cserjések, amelyeknek számos faja (galagonya, csipkebogyó stb.) az ágain maradó terméseivel biztosított táplálékot. Az erdők fajgazdagsága szintén csökkent. Eltűntek a lombkoronaszint színező fajai, a cserjeszint is mind faj-, mind egyedgazdagságban fogyott. Az eltűnt fajok között itt is számos olyan volt, amelynek termése a tél túléléséhez segítette a madarakat (pl. berkenyefajok).

A természetes területek tápanyaghiánya az éhes madarakat a településekre, az ember által kialakított környezetbe hajtotta. Az emberek egy részében a madarak segítőtársra találtak, hiszen sokan vannak, akik madáretetőket állítanak és abba rendszeresen táplálékot tesznek ki kis kedvenceik számára. Arra talán kevesen gondolnak, hogy a téli táplálékot szolgáltató növények telepítésével újra természetes táplálékhoz lehetne juttatni hosszú távon is a madarakat.

A lucfenyő magvait előszeretettel fogyasztják a nagy fakopáncsok, a keresztesőrűek. A jellegzetes csüngő tobozokon gyakran szemezgetnek a cinege fajok is. Az oszlopos növésű borókák magját körülvevő húsos magköpeny leginkább a rigófajoknak szolgál táplálékul.

Kertjeink örökzöld, ciprusfélékhez (keleti életfa, nyugati tuja, oregoni hamisciprus) tartozó egzotáinak apró tobozait gyakorta csipegetik a zöldikék, a pintyek és a süvöltők. Bokraik gyakori táplálkozóhelyei a verebeknek is.

A közönséges nyír fehér törzsével, ősszel sár-



guló lombjával méltó dísz lehet egy kertnek. A csüngő barkavirágzatokban kifejlődött szárnyas makkocskák kedvenc téli csemegéi a zseszéknek, a csíznek és a tengelicéknek.

A gyakorta örökzöld sövényeket alkotó fagyal fekete terméseit a rigófélék és a süvöltők fogyasztják előszeretettel.

A számos kis és közepes fává növő, a természetes erdeinkben is előforduló berkenyefaj ártérmeit a zöldikék, a különböző rigófajok, a meggyvágók és a süvöltők mellett a szarkák is gyakran megeszik.

A nedvesebb területeket kedvelő mézgás éger tobozszerű virágzatából a tengelicék és a csízek csipegetik ki a terméseket.

A madárbirsek apró almácskái a poszáták, a cinegék, a szajkók téli étrendjét színesítik, egyéb táplálék hiányában a karvaly is szedeget belőlük.

A fákra, kerítésekre vagy falakra felkúszó borsostyán és vadszőlők sötétkék bogyóit különösen tél végén a rigók lakmározzák.

Kertünk, parkjaink fáinak, bokrainak ilyen szempontú összeválogatása az esztétikai látványnak sem esne kárára, hiszen e fajok tavaszi virágzásukkal, nyári-őszi lombzatukkal, télen is az ágakon maradó terméseikkel minden évszakban szepnek. ☒

A fenyőrigó is szívesen fogyasztja a különböző bogyókat (grafika: Kókay Sz.)

A cinkotai Naplás-tó

Bajor Zoltán

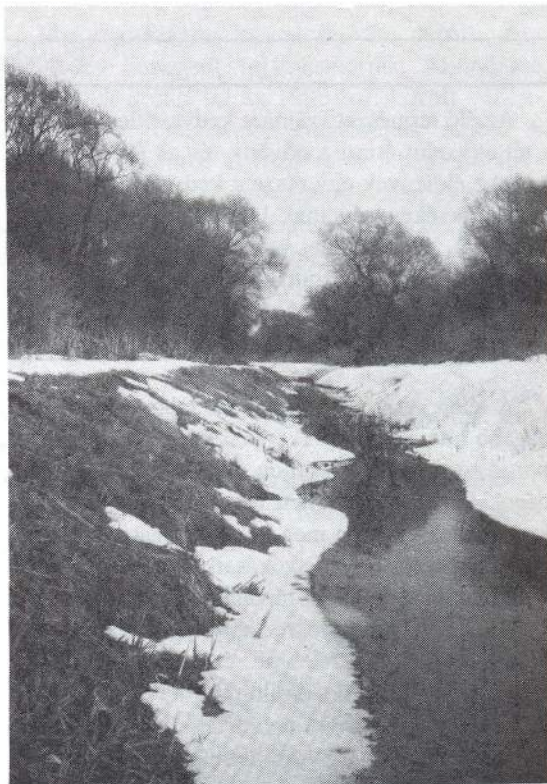
Most induló cikksorozatunkkal szeretnénk ráirányítani a figyelmet fővárosunk ismert és kevésbé ismert természeti értékeire, amelyek többé-kevésbé még természetes állapotukban tudtak fennmaradni, s menedékül szolgálnak a városból egyre inkább kiszoruló sokszínű élővilágnak.

Budapest keleti részén, Cinkota (XVI. kerület) szívében található a főváros második legnagyobb védett területe, a cinkotai Naplás-tó és környéke. A 146 ha-os terület az elmúlt évben kapta meg a védettséget. Páratlanul gazdag élővilág talált itt otthonra, mely rendkívül sok zavaró tényező ellenére egészen napjainkig szépen fenn tudott maradni. A területre egyaránt jellemző a száraz és nedves rét, a ritkás, valamint a sűrű, szinte áthatolhatatlan füzes, telepített tölgyes, szántóföld, patak, tó és homokbánya. Ezen a változatos élőhelyegyüttesen közel 200 madárfajt figyeltek meg eddig, s még ennél is sokszínűbb a terület növény- és rovarvilága.

Megközelíthetősége rendkívül egyszerű: ha kocsival érkezünk a legcélszerűbb a tóig menni, innen rövid sétával bármelyik területrészt könnyen megközelíthetjük. Aki azonban nem autóval érkezik, legjobb ha az Örs vezér térről induló 45-ös busszal az Anilin utcai megállóig megy, s ebből az irányból közelíti meg a változatos élőhelyeket.

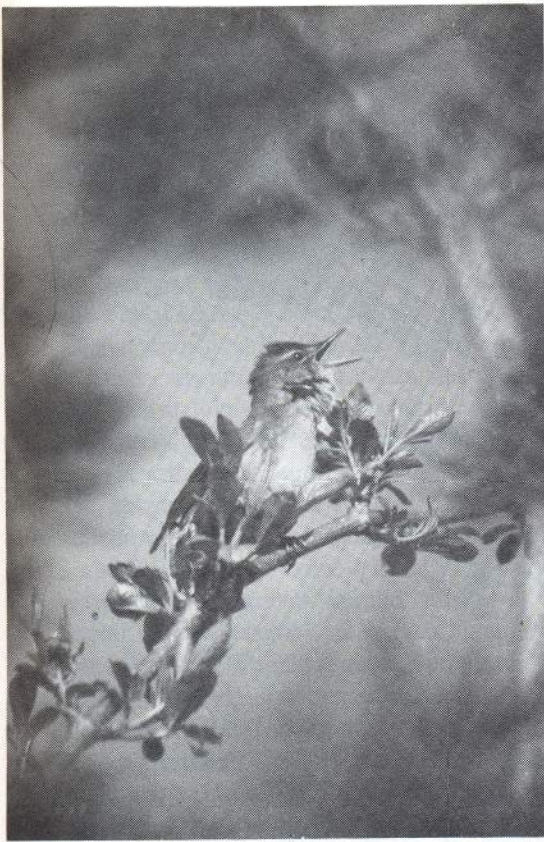
Az első hely melyet így érintünk egy sajnálatos módon nem védett, feltöretlen gyeppel, amely a védelem alatt álló területet nyugatról övezi. A viszonylag nagy kiterjedésű rét a Somkút és a Simongát utca között helyezkedik el. Szélét több helyen nád vagy bokros határolja, elválasztva a közelben található konyhakertektől és a parányi szántóföldektől. A középső részén halad keresztül

Fent: A tavat tápláló Szilas patak
(fotó: Bajor Z.)
Lent: Rendszeres vendég a téli kenderike (grafika: Kókay Sz.)



a Naplás-tavat tápláló Szilas-patak melynek jobb szélén egy széles földút könnyíti a gyalogtúrát. Kora tavasszal a hóolvadások után a vízzel telített talaj nem képes teljes egészében befogadni a nedvességet, így kisebb-nagyobb szabad vízfelületek alakulnak ki nagy örömeire a madaraknak (és a madarászoknak). A vízfelületeken rendszeresen megjelennek a piros lábú cankók és a bíficek, utóbbiakból alkalmas esztendőben költésre is maradnak. A tőkés récék és a sárga billegetők is jellegzetes tagjai a tavaszi madárfaunának. Nyáron, a kiszáradt fák ágain rendszeresen láthatunk vártázó tövisszúró gébicseket, rozsdás- és cigány csaláncsúcsokat. Az őszi-téli időszakban a tájképhez mindig hozzátartozik néhány imbolygó röptű kékes rétihéja és a lomhán keringő egerészölyv. A Szilas-patak medrét még a legkeményebb hidegben sem láttam befagyni, valószínűleg ezért keresik fel minden évben a havasi pityerek, olykor meglepően nagy számban. A sokszínű madárvilág mellett azonban legalább ennyire gazdag a terület növényvilága. A fás szárú növényeket nagyobb számban csak a törékeny fűzök és a jegenyenyárak képviselik, ezzel szemben viszont jóval több lágy szárút találhatunk, ha olykor-olykor a lábunk alá is vetünk néhány pillantást. A nyíltabb részeken nyár közepétől virít tömegesen az őszi vérfű, melynek virágai sötét barnászörösrre festik az üdezőld rétet. Gyakori és dekoratív gyomnövény az útszéli bogács, rokona a bókólag bogács viszont már jóval ritkább. A patakmeder számos növényfajt rejt magában a leginkább említésre méltó a keskeny le-





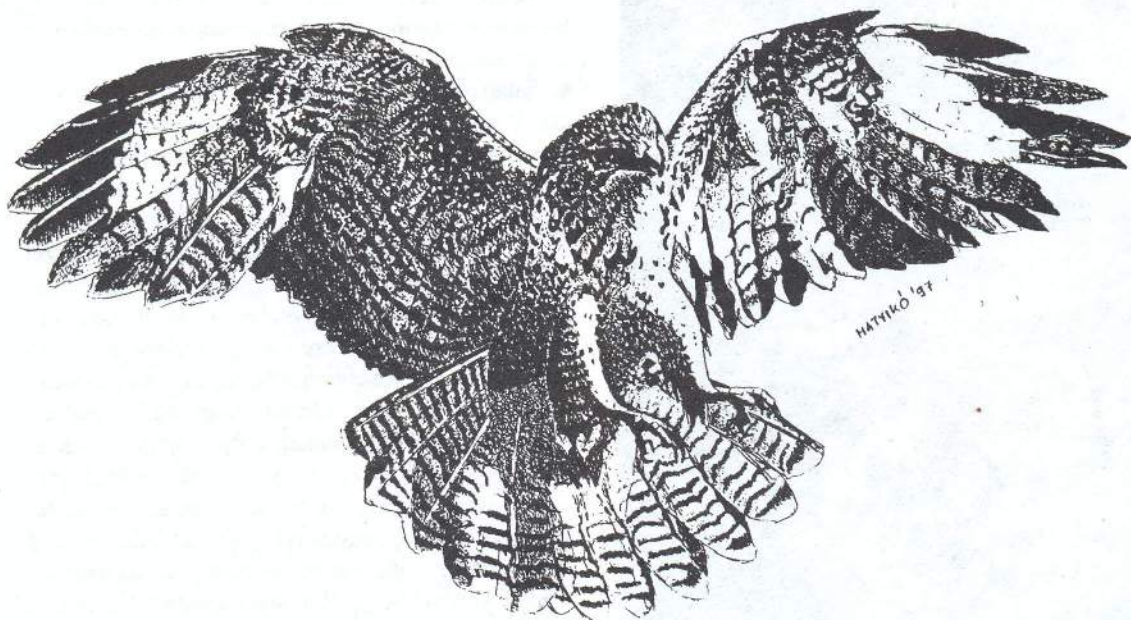
velű gyékény, a mocsári nefelejcs és a mocsári nőszírom.

Tovább haladva elérjük a Simongát utca hídját, mely a patakot szeli át, s máris elértük a védett területet, melyet a patak jobb szélén egy aprócska természetvédelmi tábla jelez. A táj ezen a helyen nagymértékben változik az előzőekben bemutatotthoz képest. A rétvilág megmarad ugyan, de a talaj jóval nedvesebbé válik, ezért sokkal nagyobb számban találunk vízhez kötődő fás szárú növényeket. Jellemzővé válnak a fűzök különböző fajai, és nagy számban található mézgás égert is, melyből a tóhoz közel egy kisebb erdőfolt is kialakult. A lágyszárú növények tekintetében is jellemző változások figyelhetők meg. A rét legértékesebb növényei a halványlila virágú őszi kikerics, és a karcsú liláskék virágú szibériai nőszírom, melynek több százas állománya található ezen az alig 20 hektáros réten. A növényzet változásával természetesen a madárvilág is jelentősen átalakul, ezt leginkább az eltérő fészkelő fajok tekintetében figyelhetjük meg. A több fás szárú növény miatt inkább az erdei és erdőszéli madarak jellemzőek, mint például a fülemüle, a vörösbegy, a kakukk és a sárgarigó. A tisztás széli bodzasorban, mely a vonulásban igen jelentős szerepet játszik, rendkívül sok fácán talál magának rejtekhelyet. A tó töltésének szélén egy, még a réthez tartozó nádas folt található, ahol a tavaszi időszakban nádi sármányok és nádi tücsökmadarak énekében gyönyörködhetünk. A mező keleti szélén a közel négy méter magas töltésen felkapaszkodva élénk táru a védett terület közepén elhelyezkedő Naplás-tó. Viszonylag kis kiterjedésű, mindössze 16 ha, de ezzel a mérettel is a főváros legnagyobb tavai közé tartozik. A tavat a 70-es években létesítették ár-

vízvédelmi célból, melyet aztán fokozatosan birtokba vett a természet. Mára azonban megváltozott a helyzet: a tó déli partja mentén forgalmas betonút halad végig, és a nyugati oldalát is kibetonozták. Ezen a töltésen - amelyre „felkapaszkodtunk” - hétköznapi egymás hegyén-hátán legalább 150-200 horgász tartózkodik, azonban ha hétköznap megyünk egészen nyugodtnak mondható a környék. A töltés felé eső oldalon még növényzet sincs, a tó egyébként itt a legmélyebb, s innen kelet felé válik egyre sekélyebbé. A tározó északi és keleti része - szerencsére - még kiépítetlen, így itt található egy kisebb erdőfoltot és - a tó méretéhez képest egészen jelentős nagyságú - nádas, mely megfelelő menedéket nyújt a madaraknak az időszakos zavarás ellen. A víz bár véleményem szerint egész évben sok madarat vonz, a nyári zavarásnak és a fagyzugos fekvés miatt bekövetkező hosszantartó jégborítottságának köszönhetően sokkal kevesebbet csábít mint amennyit a terület eltartóképessége indokolna. A késő őszi és a kora tavaszi időszakban azonban, amikor a horgászat szünetel és a tó sincs befagyva, néha meglepően sok madár jelenik meg rajta. Nagyszámú tőkésréce és dankasirályt figyelhetünk meg ekkor, szerencsésebb esetben ritkább fajokkal (nagy bukó, kerceréce, nyári lúd, kendermagos réce) is találkozhatunk. A tó vize az aszályosabb időszakban alacsonyabbá válik, ilyenkor a nyugodtabb part menti részeken, mindig megjelennek a szürke gémekek, vonulás során a cankók és a partfutók egyes fajtái.

Ha a tavat északi irányba indulva kerüljük meg - vagyis a töltésen balkéz felé indulunk - a vizet határoló erdőszél mögött egy hatalmas szántóföldet találunk. Az első látásra kietlen és sivár terület ne tévesszen meg senkit: a használaton kívüli elgyomosodott részek, főleg télen igazi paradicsomot jelentenek az éhes állatoknak. A zavartalanabb részeken mezei nyulak, őzek, az esti órákban rókák próbálják csillapítani éhségüket, de egész télen kitar legalább 10-15 egerészölyv és 3-4 kékes réti héja is a táplálékbőség miatt. Esetenként ritkább vendégek is megfigyelhetők itt, például ilyen a gatyászölyv és a kis sólyom. A vegyes magevő csapatokban pedig rendszeresen megjelenik a téli kenderike tovább növelve az „egyhangú” táj természeti értékét. Továbbhaladva a tó keleti részén - ott ahol a Szilas-patak beletorkollik a tározóba - található a védett terület legértékesebb részét, egy idős ártéri erdőt. A puhafákból álló liget legjellemzőbb fái azok az idős törékeny fűzök, amelyek tökéletes menedéket nyújtanak a különböző madárfajoknak. Legértékesebb fészkelő madárfaja a füleskuvik, melyet sikeresen telepítettek mesterséges odúval, döntő állománya azonban a zöld küllő és a nagy fakopáncs által vájt odvakban költ. Jelentős állománnyal képviselteti magát a vadgerle és az örvös galamb, téli időszakban még a kék galamb is szem elé kerülhet. Az erdő tisztásain szinte áthatolhatatlan, nagy csalánnal kevert nádasok találhatóak, melyek kitűnő fészkelőhelyet biz-

Fent: Egerészölyv
(grafika: Matyikó T.)
Lent: Szibériai nő-
szirom (grafika:
Szarvas P.)



tosítanak mindhárom hazai tücsökmadárfa-
számára. A ritkásabb részekben, ahol nyílt, száraz,
rétek terülnek el, minden évben rendszeresen
megtelepszik 1 pár kis őrgébics is. Az énekesma-
darak számára a vonulás során nagy segítséget
nyújt a sűrű fekete bodzás, amelyben egy igen je-
lentős kerti poszáta állomány él. Ha a patakot és
az ártéri ligeterdőt déli irányban elhagyjuk, egy
magasabban fekvő, száraz területre érünk, ahol az
előzőekhez képest merőben más élővilágot talál-
unk. E hely legérdekesebb része egy felhagyott
homokbánya, melyben 8-10 pár gyurgyalag, né-
hány partifecske valamint hantmadár költ. A vize-
sebb tavaszok után a bánya aljában megálló víz
szélén kis lilékkal is találkozhatunk. Rovarvilága
rendkívül gazdag, leginkább szöcskéket és sáská-
kat láthatunk. A lágyszárú növények közül az első,
ami rögtön szembetűnik a gyakran 1,5-2 méteres
magasságot is elérő, sárga virágú szöszös ökör-
farkkóró.

Innen a kiindulási pont felé visszakanyarodva
érhetünk el a tó feletti domboldalon fekvő parker-
dőbe, amely a tározó déli felét határoló út túloldala
és a homokbánya között terül el. Az erdő jelentős
része elég fiatal, de a keleti oldalon egy idősebb
kocsányos tölgyest találunk. További erdőalkotó
fajok még a fekete fenyő, az akác és az ősz során
vérpírós ruhába öltöző vöröstölgy. A lágyszárúak
közül a foltos árvacsalán, a nagy csalán, a vére-
hulló fecskéfű és a különböző pázsitfűfélék jel-
lemzőek. Az erdő idősebb részeiben az utóbbi
években vert tanyát egy pár fekete harkály. Odú-
lakóink közül megtalálhatjuk még a nagy fako-
páncsot, a csuszkát valamint a szén- és kékcinegét.
A fészekrakókból az erdei pinty, a barátposzáta, a
fekete- és énekes rigó gyakori. A vonulás során
persze itt is színesebb a paletta, ekkor jóval gazda-
gabb a terület madárvilága, télen pedig az erdő-

széleken és a nyílt tisztásokon hatalmas fenyőri-
gócsapatokban gyönyörködhetünk.

Ha az egyes területrészeket a fent bemutatott
sorrend szerint járjuk végig, egy rendkívül szép,
közel 8 kilométeres körutat tehetünk meg, mely
során az összes lényeges helyet érintjük. Az év
bármely szakában látogatunk is ide, minden alka-
lommal élményekben gazdagon térhetünk haza,
amit a terület változatossága garantál.

E rövid beszámoló természetesen nem a teljes-
ség igényével íródott, hiszen a terület még annyi
érdekességet rejt magában, hogy ezek bemutatásá-
ra a *Madártávlat* egy teljes száma sem lenne elég,
de őszintén remélem, így is sokan kedvet kaptak
ahhoz, hogy - ha csak egy délutánra is - kilátogas-
sanak ebbe a városszéli „édenkertbe”, amely nem
csak növénynek és állatnak, hanem embernek is
menedékhelyül szolgálhat a városi betonrengeteg-
ben. ☒



Bosszúságok

Manapság egyre gyakrabban hallani a szemléletformálásról. Aki sokat foglalkozik pályázat-írással szerintem álmában is ezeket kiabálja: „környezeti tudatosság kialakítása... civil társadalom szerepe... szemléletformálás... kampány kifejtés a helyi közösség előtt...” stb., stb.

Én magam is gyakran hódolok a pénzszerzés e módjának. Az utóbbi időben azonban pályázatírás közben többször is megszakadt a gondolatmenetem. Vajon a szemléletmód megváltoztatására tett kísérleteink mennyire eredményesek, hasznosak-e egyáltalán?

Rögtön eszembe jut egyesületünk működése, az a vitathatatlan tény, hogy a hazai civil környezetvédelmi szervezetek köréből messze kiemelkedik tevékenységünk az oktatás, szemléletformálás terén. Taglétszámunk, programjaink, táboraink mind, mind megerősítik ezt.

Mennyire hatékonyak ezek a táborok, nem tudom. Az viszont szilárd meggyőződésem, kedves olvasó, hogy Ön (háromezer-ötszázan vannak most Önök) ennél sokkal, de sokkal többet tehet!

Mutasson példát!

Ne szégyellje, hogy természetvédő!

Legyen az Ön magatartása a követendő példa gyermekei, barátai, munkatársai, üzletfelei, felebarátai, rokonai előtt. Értsék meg egyre többen, hogy a vadvirágokat nem a törvény tiltása miatt nem szabad letépni, hanem mert értelmetlen cselekedet.

Olyan nehezen mondjuk ki, nyilvánítjuk ki mások előtt: szeretjük a természetet! Ez a kötődés, szeretet mélyről fakad, szellemi, lelki életünk meghatározója. Így van?

Bízom Önben és gyermekeiben, gyermekeinkben. Így majd egyre többen lesznek, és egyre hamarabb megtalálják egymást - egyesületünkben is.

Kedves Hölgyem, Tisztelt Uram! Ezt a feladatot sem a civil szervezetek, sem a hatóságok, sem az állam nem tudja átvállalni, de ezen múlik minden.

Mutasson példát!



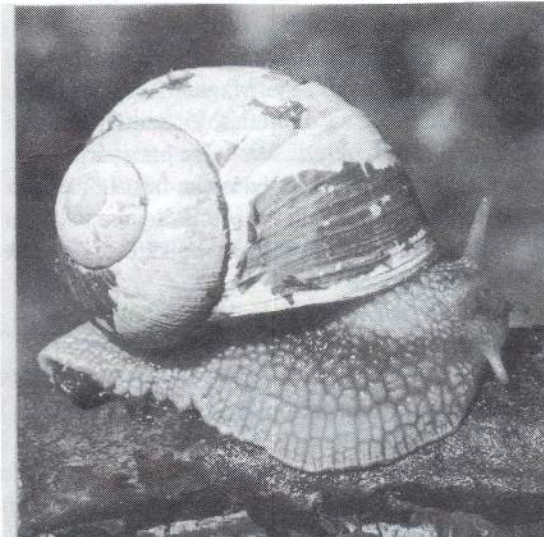
„Ha vagy ötven verebet gondosan megtisztítottunk a tollától, olyan formán, hogy forrázás után az egész bőre lemenjen a húsról...” A receptet Zilahy Ágnes közli az 1892-ben kiadott *Valódi magyar szakácskönyvében*. Megjegyzí még: „Egész Franciaországban olyan kedvelt étel, hogy majdnem kipusztították az egész országból.”

Az énekesmadarokból készült ételek szerencsére mára már kikoptak a hazai szakácskönyvek lapjairól és senki sem tartja számon kedvenc fogásai között a „fenyő-madarat belestül”.

A madárvédők előtt azonban közismert,

hogy hazánkban féltve őrzött, védett madaraink közül jó néhányuknak komoly esélye van arra, hogy Európa déli országaiban pástétom alakjában fejezze be földi pályafutását, vonulását. (Sajnos napjainkban néhány gazember hozzásegíti őket ahhoz is, hogy hazánkban is lőjék a védett fajokat.)

Egyszer Budapestről Salgótarjánba egy Franciaországból érkezett úriemberrel volt szerencsém utazni. Beszélgetésünk során ki-kitekingetve az ablakon sóvárogva nézte a távolban repülő vadmadarokat. Közölte is velem, hogy ő bizony a kedvenc fogásai között tartja számon őket. (Még a mezők fölött szitáló vörös vércse láttán is elismerően csettintett.) Bizony, ezeknek a franciáknak nagy szerencsésük van a vonuló madarakkal. Pechükre az éti csiga nem teszi meg nekik ezt a szívességet. Nem, a csiga nem repül, nem szalad át a határokon. Természetesen e faj hátrányos szokását át kell hidalni, ezért napjainkban kamionokkal segítenek neki. Hogy nagy szükség van



Éti csiga (fotó: Matyikó T.)

minden bevételi forrásra, azt már én kora gyermekkoromban megtapasztaltam, amikor öt forintért árultuk az ürge darabját a rónafalui kocsmában. Még méretkorlátozást sem vezettük be, a leginkább zsebpénzből tengődő költségvetésünk ugyanis állandó pénzzavarban küzdött. Kellott a pénz bambira.

De félretéve a tréfát, sokáig elfogadtam mindenféle érvet, hogy miért kell engedélyezni a csigagyűjtést. Nem győztek meg, de elfogadtam. Aztán elbizonytalanodtam, amikor egyszer megláttam egy csigahalmot. Látott már Ön valamelyik túrája során ilyen tragikus képet, egy-egy bomló, bűzlő halmot, a méreten aluli, át nem vett éti csigák kiöntött kupacát?

„Vegyünk egy csomó csigát, vagy 40 darabot...” írja Zilahy Ágnes 1892-ben.

Jó étvágyat!



Ön mit csinál a pókkal?

Az egyik madarász ismerősömet először látogatam meg. Szinte lázban égve beszélgettünk közös dolgainkról, miközben a szobában ülő családtagjaink már-már révületbe estek, elkábultak a szüntelen du-

ruzsolástól. Egyszer csak kettőnk között is megszakadt a beszélgetés fonala, mert egy jól megtermett pók - mint valami rejtett mikrofon - fonalan lógva leereszkedett a lámpáról közénk.

Néhány pillanatig szemléltük, aztán ismerősöm zavartan megkérdezte: „Ti mit szoktatok a pókkal otthon csinálni?”

Bármennyire is a teremtés koronáinak képzeljük magunkat, a természet nem válogat, nem teremt kiváltságos helyzeteket. Senki nem kímél meg bennünket az egészségünket, komfortérzetünket veszélyeztető élőlényektől. Minél fejlettebb a civilizációnk, ezek a lények látszólag egyre többen lesznek. A megoldást viszonylag hamar megtaláltuk: ki kell irtani őket!

Pókok, szúnyogok, rágcsálók, rovarok, parlagfű...

Ki kell irtani őket? Ki keres, mérlegel más megoldásokat? Senki. Ez az egyszerűnek tűnő és kényelmes megoldás minden esetben megfelelő válasz a problémára. Olyannyira kényelmes, hogy az újságot olvasó, televíziót néző emberek előtt manapság már fel sem merül más megoldás lehetősége. Az eredmény tehát elsomorító.

Az egyik közintézményünk folyosóján egyszer megállított egy hölgy. Magas beosztásban dolgozik a hivatalban, diplomás, jól szituált. Elpanaszolta, hogy az egyik ismerőse házgyári lakásban lakik. Az épület repedéseibe beköltöztek a denevérek - a kis állatok említése során a hölgy szemében babonás félelem bujkált.

Most figyeljenek!

Újdonsült ismerősöm kérdése a következő volt (gondolom, már kitalálták): „Hogyan lehetne kiirtani a denevéreket?”

Sorolhatnék más, hasonló eseteket is. Gondoljunk csak a méhészek gyurgyalaggal kapcsolatos problémáira (természetesen sokuk szerint irtani kellene ezeket a madarakat). Kis házámban kinek jut más az eszébe?

Valami irtó jó megoldást kellene kitalálni.

Drexler Szilárd

Az olasz vadászok praktikái Magyarországon

Hogy ez mikor kezdődött el, nehéz eldönteni! Minden bizonnyal a vadásztársaságok elszegényedése, a kemény valuta csábító ereje hozta magával. No és persze a rendszerváltás okozta vadászetika semmibe vétele, a nagy bizonytalanság, a ma még megragadható pénzszerzési lehetőség. Egyúttal a Nyugat-Európában, így Olaszországban is minduntalan szigorodó madárvédelmi törvények megalkotása is nagyban hozzájárult megteremtődéséhez. Az Itáliában ingyenc falatnak számító madarak meglövése, beszerzése a fentiek miatt Magyarországra, Romániára és a délszláv térség országaira helyeződött át.

Az olasz vadászok először csak fációzni jöttek hozzánk. Szerették a sportosan repülő igazi vad fációkat. A nevelteket már közel sem annyira. Közben megismerkedtek hazánk más,

védett avagy vadászható madaraival is. Jöttek kacsára, balkáni gerlére, örvös galambra.

A bajok már ekkor elkezdődtek. A balkáni gerlét gyakorta „összetévesztették” a védelem alatt álló vadgerlével. Majd a rendszerváltást követően, egyes utazási irodákkal kötött szerződések alapján és pénzük révén vadászterületek éves bérlését érték el, melyeken a VT. által kijelölt kísérő vadász jelenlétében (mostanság egyre gyakrabban anélkül is!) csakis ők vadászhatnak apróvadra. És hozták magukkal a „csoda lőszereiket”! Magyarországon 1955 elején egy FM rendelettel betiltották a postasörét (0-ás) használatát és forgalmazását. A vadászatra engedélyezett sörétek mérete azóta is 2-4 mm-es nagyság között változik (14-6-os).

A talián nimródok a normáltól (megengedettől) eltérő töltetű patronjaik (900 bar!) 4,6-8,6 milliméteres sörétekkel vannak töltve. Ezáltal a hatásos lőtávolság (30-40 méter) nagyban megnövekedett és ludaink terítékre kerülésének biztossága fokozódott, ami törvényeink szerint egyáltalán nem nevezhető vadásziásnak.

A „szívesen látott” vendégek az egyre gyakoribb vadászetikai vétségeik felett (napi megengedett mennyiség, védett fajok elejtése, a számukra kijelölt terület határainak megszegése stb.) rendszeresen szemet hunyó magyar vadásztatójukat, igaz, hálából bőven ellátták „hatásos” lőszereikkel és egyéb ajándékaikkal. S mivel a bérelt és megszokott területeikre rendszeresen visszajártak, már több évvel ezelőtt elhangzott biztatásuk: vevők vagyunk az ősszel meglőtt (tilalmi időben!) erdei szalonkára is! S a visszafaradó, szorgos és pénzes olaszok magyar ismerősei és barátai ugyan nagy titokban, de annál nagyobb szorgalommal tilalmi időben is gyűjtögetik a hosszúcsőrű vándorokat. Belüket dróttal kihúzva, fagyasztókba kerülnek, s a vendég tavasszal kemény valutával hálálja meg a dicstelenül megszerzett „zsákmányát”.

Kisparcellák terjedésével, vegyszerezés csökkentésével fürjeink száma szép gyarapodást mutat. Az azurik ezt hamar észrevették, s rövidesen nagyon is óhajtott zsákmányuknak szemelték ki azokat. Tanácsukra a honi vadásztársaság 100-200 darab japán fürj tenyésztésébe fogott. Augusztus végén az illetékes hatóságtól engedélyt kértek kiengedésükre s az olaszok által történő levadászásukra. Annak birtokában a nevelt fürjecskék sorsa a szabadon engedés helyett a lebunkózás lett! S a taliánok vígan lőtték a honi vad fürjeinket.

Vadászatuk sikeresebbé tételét biztosítja a BRE-VETTI PLURIFON (Corregio R.E. Italy) csalogató készülék! Ez Olaszországban is ma már tiltott (ám a vadászboltok pultjai alatt mindenhol kapható) hangvisszaadó készülék. Családi gyufásdoboznál kisebb, vízhatlan borítású szerkentyű, melyhez hosszú zsinórú zöld hangszóró és egy 12 V. 14 AH-s tápegység tartozik. A dobozkában többsávós, végtelenített kazetta leledzik különböző madárhangokkal.

A képen látható készülék kazettája 10 sávós! Erdei szalonka, sárgarigó, vadgerle és fürj 7 változatú hangja szólaltatható meg vele. A két csavar egyikével a sáv, másikával a tónus változtatható. E csalogató ma a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságán található.

Becsületes és etikus vadászok csenték el egy éjszaka folyamán Ipacsfa térségéből, ahol a szerelmes fürjkekas pity-palaty szavát utánozta. A hajnalban érkező vendégek csalódottan távoztak, hiszen sem zsákmány, sem hangvisszaadó!

Természetesen nemcsak a fenti madárhango-
kat tartalmazó technikák kerülnek bevetésre. Ez év januárjában libahangokat utánzó csalogató-
jokkal rövid időn belül 4 olasz 200 körüli kisebb-
nagyobb libát hozott tisztességtelen terítékre a
baranyai Drávamentén. Nagyvadak hangját meg-
örökítő és visszaadó típusok is hozzátartoznak
praktikáikhoz. Szarvasbika bőgése, szarvastehén
vágyakozó, bikát kereső hangja éppen úgy talál-
ható kazettán, mint a bűgő koca jelzése, az anyját
kereső őzgida sírása. E hangvisszaadók fortélyai
rendkívül széles skálájúak, ámbar Baranyában a
nagyvadak elejtése nem igen érdekelte az
azuriakat. 100 000 forintnak megfelelő ellenszol-
gáltatás fejében, szívesen eladásra is hozzák ha-
zánkba. S ha már lebunkózták a japán fürjeket, s
meglőtték hozzájuk a vad fürjeket is, napszám-
osokból verbuválódott kopasztók jó pénzért meg-
szabadítják tollaiktól a madarakat, levágják, lá-
baikat, s így kerülnek lefagyasztásra összekever-
ve. Nincs az a honi vámos, aki különbséget tudna
tenni a fagyasztott japán és vad fürj között, s lám
ott a „dokumentum”, csakis az előbbieket viszik
konténereikben! A baranyai Drávamentén lőttek
házi verebeket, mezei verebeket, seregélyeket,
pacsirtákat, fecskéket, rigókat, bakcsót, lileféléket
és még barna rétihéját is.

Végül is a térség horgászai elégték meg mészár-
lásaikat, s tettek feljelentést az illetékes hatóságnál.

Praktikáik tökélesedését bizonyítja azon tény is,
hogy Magyarországot Románián és a délszláv térsé-
gen keresztül érik el. Így netán derék vámosaink
észlelvén is a tiltott madarak csempészésének tényét,
azonnal útleveleikkel bizonygatják, már löve hozták
Magyarországra!

S még egy csalafintaság! Szálláshelyüket elfog-
lalva, házi baromfiak felvásárlásához kezdenek (ka-
kasok, tyúkok, ludak, kacsák stb.). Azokat is megko-
pasztják, s keverik a vad madarak (récék, ludak stb.)
közé.

Lőjegyzékek pontos és gondos vezetése ma nem
dívik az olaszok vadásztatóinál, minek is, hiszen se-
hol sem kérik azokat. S a gondatlanság, fegyelme-
zetlenség, etikátlanság úgy is bőven „megtérül” a
„hivatásosok” zsebében.

Az általam csak „olasz átoknak” titulált madármé-
szárlások praktikáinak Baranyában dívó és ismert
módjait foglaltam csak csokorba. Megszüntetésük ér-
dekében feltétlenül fontosnak tartanám vámszerveink
e területen is korszerűsödő, modernizálódó lépéseit
(tiltott, csalogató készülékek ismerete - a VPOP isko-
láján még nem ismerik, nem oktatják - a fagyasztott,
darabolt madárhús kiviteli szigorítása, madártanban
jártas külső szakértők rendszeres alkalmazása stb.) és
a védett madaraink pusztítását előidézők büntetésének
szigorítását. S ezen rendelkezések ne csak a vadász-
tató, korrumpálható hivatásos vadászt sújtják, hanem
annak intézőbizottságát, elnökét is!

dr. Czvalinga István

Pályázati felhívás

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület pályázatot hirdet a **társadalmi kapcsolatokat fejlesztő programvezetői** állás betöltésére - budapesti székhellyel - az alábbi feltételekkel:

Az alkalmazás időtartama: 1998. április 1-től 1 év, amely a munka eredményétől függően meghosszabbítható.

A programvezető feladatai:

- az MME fennállása 25. évfordulójának méltó megünneplését, illetve az ahhoz kapcsolódó eseményeket megtervezni, megszervezni, az ahhoz szükséges pénzt összegyűjteni, arra mozgósítani, az évfordulóval kapcsolatos eseményeket levezetni,

- az évforduló kapcsán az MME ismertségét és elismertségét növelni,
- saját tevékenységének folytatásához szükséges pénzt összegyűjteni,
- az egyesület alapműködéséhez pénzt gyűjteni,
- segíteni az MME és a BirdLife kampányát az EU bővítés környezeti hatásainak megismertetésére,
a szerzett tapasztalatok átadása a térségben működő BirdLife partnereknek.

Végzettség és gyakorlat:

- szakirányú egyetemi vagy főiskolai oklevél, illetve postgraduális végzettség társadalmi kapcsolatok (PR) terén,
- folyékonyan beszéljen és írjon angolul,
- legalább 5 év gyakorlat hasonló munkakörben.

Illetmény: Megegyezés szerint.

A pályázat beküldendő: MME 1121 Budapest, Költő u. 21. fax: 395-8327, e-mail: mme@mme.zpok.hu

A pályázathoz mellékelni kell: szakmai önéletrajzot, oklevél(ek) másolatát.

A harkályok éve apropóján Figyeljünk újra a balkáni fakopáncsra!

A balkáni fakopáncs 1937. évi megjelenését követően viszonylag nagyon rövid idő alatt egész Magyarországon elterjedt. Miután mindig a lakott területeken, városi parkokban, kertekben, falvakban tűnt fel, terjeszkedését könnyű volt követni. A Madártani Intézet munkatársai és külső segítők által gyűjtött adatokat dr. Keve András összegezte és több dolgozatban folyamatosan köze is adta. Aztán amikor az újdonság varázsa elmúlt, mintha megfeledkeztünk volna erről az új jövevényről. Pedig érdemes lenne, kutatni, milyen a hazai állomány helyzete napjainkban. Nekem úgy tűnik és többekkel beszélgetve mások is úgy látják, mintha kevesebb lenne a balkáni fakopáncs. Jó lenne bizonyosságot szerezni és erre a harkályok éve kitűnő alkalmat kínál. A dolog annál is könnyebb, hiszen ez a madár azóta is ragaszkodik a parkokhoz, kertekhez, tehát könnyen a szem elé kerülhet. Ha minél többen beküldenék az egyesületi irodára a naplóból kiirt 1997. évi adatokat és az idei évben tudatosan is keresnénk ezt a harkályt a különböző falvakban és városokban, a Madártávlat hasábjain legalább hozzávetőleges ponttérképet lehetne közölni a faj jelenlegi elterjedéséről. Az év madarával kapcsolatos visszatérő probléma, hogy nem tudjuk, mit is tehetnénk jobb megismerése, védelme érdekében. Most itt a jó alkalom, ragadjuk meg!

Schmidt Egon

FELHÍVÁS

Kékes rétihéja éjszakázó helyek felderítésére

A kékes rétihéja hazánkban téli vendég. Hegyvidékeink kivételével bárhol találkozhatunk vele, nagyobb számban azonban elsősorban sík területeken.

Különleges tulajdonsága, hogy egy-egy számára alkalmas területre nagyobb területről összegyűlnek éjszakázni elsősorban sásos, zombékos helyeken. Mivel a kékes rétihéjék az éjszakázóhelyeiket akár évtizedeken keresztül is használhatják azok zavartalanságának biztosításával nagyban segíthetjük sikeres áttelelésüket. A kékes rétihéja a BirdLife (Madárvédők Világszervezete) által felállított kategóriák szerint a sebezhető fajok csoportján belül az erősen csökkenő számúak közé tartozik. Egyesületünk már korábban megkezdte a telelőhelyek felmérését és az azokon összegyűlt madarak számlálását (lásd *Madártávlat* 1994. évi 6. számát). Most ismét kérjük tagtársainkat az általuk ismert telelőhelyek bejelentésére és lehetőség szerint január, február és március hónap közepén legalább egy alkalommal az éjszakázó madarak megszámlálására is. Kérjük

az ismertté vált éjszakázóhelyek és az azokon megszámlált kékes rétihéjék számának bejelentését a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály részére.

(Cím: 1121 Budapest, Költő u. 21.)

A természet fotókon

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Észak-Borsodi Helyi Csoportja és az Ózdi Általános Művelődési Központ „Kis-Bükki képek” címmel természetfotó-kiállítást rendezett Bartha Csaba alkotásaiból. A tárlatot Szitta Tamás, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság élővilágvédelmi osztályvezetője nyitotta meg, méltatva az alkotó tehetségét, természetszeretétét.

Az MME 31. számú Észak-Borsodi Helyi Csoportja 1980 óta működik ózdi székhellyel. Jelenleg három megye területén tevékenykedik és húsz településen vannak tagjai. A helyi csoport az MME-vel azonos profilú munkát végez, az élővilág helyi értékeinek és élőhelyeinek felmérését, azok megismertetését tűzte ki céljául, s mindezekhez nélkülözhetetlen széles társadalmi bázis megteremtését szeretné elérni. Évek óta folytat ilyen tevékenységet, országosan ismert munkáját a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium több alkalommal, oklevéllel is jutalmazta.

Kerékgyártó Mihály

Felhívás az MME tagjaihoz és minden természetszerető adófizető állampolgárhoz

Már második alkalommal dönthet személyi jövedelemadója 1%-ának felhasználásáról. Döntésével segítse a természetet!

Az Országgyűlés határozata alapján az 1997. évi személyi jövedelemadó 1%-át ismét a különböző társadalmi szervezetek javára ajánlhatják fel az állampolgárok. (Az egyházak támogatására egy ettől teljesen különálló százalékot lehet felajánlani.) Ez a támogatási lehetőség a rendelkezőnek plusz kiadást nem jelent, hiszen az egyébként is megfizetett adója terhére történik.

Az elmúlt évben elsősorban tagtársaink felajánlásainak köszönhetően összesen 4 773 618 Ft-ot kapott egyesületünk, mely összeg messze a legmagasabb a „zöld” szervezetek között. Ezen a helyen is szeretném megköszönni mindenkinek, aki egyesületünk céljainak megvalósítására, a természeti értékek megőrzésére ajánlotta fel adója ezen hányadát.

Az idei évben ismét élhetünk ezzel a lehetőséggel. Kérek mindenkit, hogy ismerősei, munkatársai, hozzátartozói körében is népszerűsítse kezdeményezésünket, hogy ők is az MME javára ajánlják fel jövedelemadójuk 1%-át. Ehhez használja fel az újság közepében található előrenyomott „Rendelkező nyilatkozatokat”.

Mit kell tennie, hogy rendelkezése érvényes legyen?

„1. A magánszemély, rendelkező nyilatkozatot lezárt, nevével, lakcímével és adóazonosító jelével ellátott postai szabványméretű borítékban elhelyezett, az APEH által rendszeresített nyomtatványon

„Alapítványokkal az egyesületi célkitűzések megvalósításaért”

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület közel negyedszázados működése során 12 alapítványt létesített önállóan vagy másokkal közösen. Ezek alapításának legfőbb célja az egyesület természetvédelmi célkitűzései megvalósulásának segítése az alapítványi forma speciális eszközeivel.

Melyek ezek?

- Az alapítvány támogatója adókedvezményben részesül;
- az általa támogatásra felajánlott összeg csak és kizárólag az alapítványi célkitűzések megvalósítására használható fel, azaz az bizonyosan nem működési vagy egyéb célra kerül felhasználásra;
- a támogató az alapítványi célok közül egyet

vagy többet megjelölhet mint kizárólagosan támogatottat;

- az adott földrajzi régióra, vagy speciális tevékenységi körre létesített alapítvány támogatása nem vándorol el az ország másik végébe és helyben, nem más - egyébként fontos - célra kerül felhasználásra;
- nagyobb valószínűséggel számíthat támogatásra egy nevében is lokális célokat megvalósító alapítvány, mint egy nagy országos szervezet;
- egy jól működő kuratórium esetén a döntések meghozatala sokkal gyorsabb lehet mint egy éves költségvetés alapján működő nagyobb szervezeté;
- ma Magyarországon az állam, az önkor-

mányzat és a magánszemélyek mellett csak a közalapítvány (hatáskörét tekintve nem azonos az alapítvánnyal) vásárolhat termőföldet, illetve erdőt.

Ezek és az itt nem részletezett szempontok ösztönözték egyesületünket természetvédelmi célú alapítványok létesítésére.

Működő alapítványaink négy csoportba sorolhatók:

1. A Természet Szolgálatában Alapítvány
2. Szakosztályaink célkitűzéseit segítő alapítványok
3. Helyi csoportok tevékenységét segítő, nevükben is lokális alapítványok
4. Közalapítványok

A Természet Szolgálatában Alapítvány

Az MME és a Somogy Természetvédelmi Szervezet által 1992-ben létesített alapítvány, melynek alapcélkitűzése az egyesület természetvédelmi tevékenységéhez anyagi támogatás biztosítása.

Az Alapítvány 200 000 Ft alaptőkével létesült amely 1997 év végére közel 3 millió Ft-ra emelkedett, mivel minden befizetésnek, támogatásnak a 10%-a az alapító okirat szerint az alaptőkébe kerül.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke Dr. Augustin Béla, tagjai: Fűri András, Lőrincz István, Nagy Lóránt és Szabó Balázs.

Az eddigi legnagyobb támogató a MOL Rt. Az első öt éves tevékenységről önálló ismertető készült 1997-ben, amely részletesen beszámol mind a támogatókról, mind a támogatott programokról, melyek közül a legjelentősebbek: a halastóvásárlás, faj- és erdővédelmi programok.

A Természet Szolgálatában Alapítvány tevékenységéről az MME legutóbbi közgyűlésén is elhangzott beszámoló. Az alapítványra történő befizetés - APEH engedély alapján - az adóalaptól leírható.

Tevékenységének első öt évében kerekén 27 millió Ft támogatást kapott. Az alapítvány a legeredményesebb természetvédelmi programok vezetőit ösztöndíjjal támogatja.

Szakosztályi célkitűzéseket segítő alapítványok

KERECSENSÓLYOM-VÉDELMI ALAP

Egyesületünk elsőnek létesített alapítványa. Célja a ragadozó madarak védelmének segítése. Szerényebb eszközökkel rendelkezik, de ezekkel is hatékonyan tudja segíteni veszélyeztetett ragadozó madaraink védelmét. Eddigi tevékenységét elsősorban az ország meghatározott régióiban folytatott gyakorlati védelmi tevékenység támogatása, elektromos tartóoszlopokon történő áramütés kiküszöbölése, és a kerecsensólyom fészekörzések támogatása jellemezte. Az Alap vagyona felett a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály választott vezetősége jogosult rendelkezni. Pénzügyi

helyzetéről a *Madártávlat* 1997. évi 5. számában a szakosztályi beszámoló keretében részletes tájékoztatást adott.

VADVÍZ ALAPÍTVÁNY

Egyesületünk Elnöksége a Vízimadár-védelmi Szakosztály célkitűzéseit segítő 1997-ben 750 000 Ft alapítói vagyonnal létesítette.

Kuratóriumának elnöke: Szimuly György, tagjai: Boros Emil, Ecsedi Zoltán, Musicz László, Pellingert Attila, Szabó Balázs, Széll Antal.

Bírósági bejegyzésére 1997 év végén került sor. Megkezdett tevékenysége más szervezetel közösen partimadár-élőhely létesítés a Hor-

tobágyon. Az alapítvány partimadarakat bemutatató 1998. évi nagy méretű falinaptárt jelentetett meg.

A VONULÓ MADARAKÉRT ALAPÍTVÁNY

Az Elnökség a Gyűrűző- és Vonuláskutató Szakosztály célkitűzésének megvalósítását segítő, 1997-ben 50 000 Ft alapítói vagyonnal létesítette. Bírósági bejegyzése folyamatban van.

Kuratóriumának elnöke: Dr. Csörgő Tibor, tagjai: Cseh Tamás, Kalocsa Béla, Palkó Sándor, Dr. Török János.

Helyi Csoportok tevékenységét segítő, nevükben is lokális alapítványok

BARANYA TERMÉSZETI ÉRTÉKEIÉRT ALAPÍTVÁNY

1992-ben alapította egyesületünk Baranya megyei helyi csoportja 10 000 Ft alaptőkével. Célja kizárólagosan a megye természeti értékeinek megőrzéséhez való hozzájárulás.

A kuratórium elnöke: Dr. Fodor István, titkára: Bank László, tagjai: Dr. Iványi Ildikó, Dr. Mayer József, Dr. Uherkovits Ákos.

Az alapítvány 1992 és 1996 közötti időszakban 1,6 millió Ft-ot kapott magánszemélyektől és gazdálkodóktól, melyek közül a COMPANIA Kft, a Harkányi Fürdő Vállalat és a Svájci Madárvédő Egyesület (SVS - BirdLife Svájc) tá-

mogatása volt a legjelentősebb. Minden befizetés 20%-a az alapítói vagyont gyarapítja.

Legfontosabb tevékenységei: Baranya megye hullóinek és kétéltűinek, denevéreinek védelme és madárvédelmi programok támogatása volt. Segítette ezen kívül önkormányzati képviselők számára a Természetvédelmi Akadémia megszervezését is.

Az alapítvány megvásárolt az ún. Gyöngyösmelléki mocsárrétből 17 hektárt, amely természeti - elsősorban botanikai - értékekben rendkívül gazdag terület és a privatizáció során magánkézbe került. Gondoskodik a terület kezeléséről, fenntartásáról és további részeinek megvásárlását tervezi.

TOLNA MEGYE TERMÉSZETI ÉRTÉKEIÉRT ALAPÍTVÁNY

1996-ban alapította Dombóvári helyi csoportunk 20 000 Ft alaptőkével. 1996-ban és 1997-ben több mint 270 000 Ft támogatást kapott, melyből alaptőkéjét 120 000 Ft-ra emelte, illetve a fennmaradó összegből a pacsmagi halastavakon MME kezelésében lévő romos épület felújítását és „Erdei Iskolává” alakítását támogatták.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke: Orbán Lajos, tagjai: Kovács György, Nagy Sándor, Orovcz Viktor, Tólos Róbert.

TOLNA MEGYEI TERMÉSZET- VÉDELMI ALAPÍTVÁNY

Tolna megyében két helyi csoportunk és ennek megfelelően két alapítványunk működik. Ezt az alapítvány egyesületünk elnöksége alapította 50 000 Ft alaptőkével a céllal,

hogy a megyei önkormányzattal együttműködve közalapítvánnyá minősíteti és ezután közösen működtet egy természetvédelmi oktató-bemutató központot.

Az alapítványt a bíróság 1995 decemberében vette nyilvántartásba.

Kuratóriumának elnöke: Dr. Kalotás Zsolt, tagjai: Blaskovits Zoltán, Halmi Gáborné,

Dr. Kis Ernő, Tóth István Zsolt.

Eddigi legjelentősebb tevékenysége a SÁRKÖZ 97 természetvédelem és területfejlesztés konferencia megszervezése volt. Támogatta a Tolna megye természeti értékeit bemutató film készítését és a megye gyögbagoly- és denevérállományának védelmére indított programokat is.

Közalapítványok

A jelenleg hatályos földtörvény szerint a közalapítványok jogosultak termőföldet vásárolni. Ahhoz, hogy egyesületünk természetvédelmi célkitűzéseit megvalósíthassuk esetenként szükséges, hogy természeti értékekben gazdag magánkébe került, veszélyeztetett stb. területeket megvásároljunk és mint tulajdonos gondoskodjunk ezekről. Az Elnökség 1995 májusában fogadta el a Természetvédelmi Közalapítvány Hálózat létesítésének koncepcióját.

Ebben elnökségi határozatként rögzítésre került, hogy csak természeti értékekben gazdag veszélyeztetett területet vásárolunk meg - ha van rá pénzünk - és csak abban a térségben, ahol helyi csoportunk vállalja az arról való gondoskodást, illetve MME tulajdonbavétellel garantálható a veszélyeztető tényezők elhárítása. Természetvédelmi célkitűzéseink szerint a vizes és füves területek megszerzése - veszélyeztetettségük okán - elsőbbséget élvez. Fontos szempont, hogy területvásárlásra csak olyan forrásokat kívánunk felhasználni, amelyet támogatóktól - elsősorban külföldiektől - kifejezetten területvásárlásra kapunk.

PRO VÉRTES TERMÉSZETVÉDELMI KÖZALAPÍTVÁNY

Az alapítvány 4 magánszemély, 2 egyesület (egyik az MME) közös elhatározása alapján jött létre 1991-ben és a Várgesztesi Önkormányzat csatlakozásával elsőként alakult át közalapítvánnyá 1994-ben. Fő célkitűzése olyan kezelő szervezet létrehozása volt, amely az állami és társadalmi természetvédelmi szervekkel valamint önkormányzatokkal együttműködve látja el feladatát.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke Viszló Levente, tagjai Sopowné Balogh Elvira, Fersch Attila, Dr. Harczai Tünde, Takács András Attila.

Eddigi tevékenysége során elért eredményei az alábbiakban foglalhatók össze:

8 önkormányzattal együttműködve kidolgozta 8000 hektárra vonatkozó védetté nyilvánítási javaslatát, melynek eredményeként létrejött az Észak Vértesi helyi természetvédelmi terület és a Burok-völgyi őserdő is védetté nyilvánításra került.

Több száz magánszemélytől megvásárolta az alábbi területeket:

- Csikvarjai-rét 700 ha,
- Szólókői sziklagyep 50 ha,
- Isztiméri fás legelő 52 ha,
- Csákberényi legelő 276 ha,
- Vérteshoglári legelő 20 ha,
- Vértesközmai területek 100 ha.

1996-ban megjelentetett egy 450 oldalas monográfiát a Vértesről *Egy cseppnyi Magyarország* címmel, melyből azóta a második kiadás

is elkészült. (MME titkárságon megvásárolható).

1996-an megkezdte a Vértés Múzeum építését Csákváron, amely a térség turisztikai központja lesz.

A tulajdonában lévő védett területek egy részét 87 egyedből álló saját tulajdonú magyar szürke marha állománnyal hasznosítják és ehhez kapcsolódóan készül az alapítvány természetgazdálkodási tanyaközpontja.

Az alapítvány aktívan segítette - elsőnek megszerzett - tapasztalatai alapján további alapítványok létrehozását és területvásárlásukat.

Kidolgozta a Velencei-tó-Vértés Természetvédelmi és Idegenforgalmi régió koncepcióját amely egy „alternatív nemzeti park” megalakítását is magában foglalja.

Az alapítvány eddigi tevékenységének legjelentősebb támogatói a Központi Környezetvédelmi Alap és a németországi Zoologische Gesellschaft Frankfurt, illetve a Stiftung Europäische Naturerbe.

TISZATÁJ TERMÉSZETVÉDELMI KÖZALAPÍTVÁNY

1995-ban alapította az MME Elnöksége és Tiszadob önkormányzata 100 000 Ft alaptőkével. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Dr. Legány András, titkára Bodnár Mihály, tagjai Bugya István, Demeter Iván, Szitta Tamás.

Az alapítvány legfőbb célkitűzése a Tisza mentén Tokaj és Tiszafüred közötti térségben természeti értékekben gazdag veszélyeztetett területek megvásárlása és azok hosszú távú fennmaradásának biztosítása. Az alapítvány eddigi tevékenysége során kerekén 17 millió Ft támogatást kapott. Legfőbb támogatója egyesületünk testvérszervezete a Bajor Madárvédő Egyesület és a Tiszai Vegyi Kombinat volt.

Az alapítvány eddig a következő területeket vásárolta meg:

- Tiszaladányi gémtelpek 200 ha,
- Tiszaluc-Kesznyéti mocsár 1050 ha,
- Tiszavasvári homokbánya 1,5 ha,
- Tiszababolnai gyepek és morotvák 340 ha,
- Ároktő-Tiszadorogmai gyepek 40 ha.

A TÁPIÓVIDÉK TERMÉSZETI ÉRTÉKEIÉRT ALAPÍTVÁNY

1996-ban alapította Egyesületünk Elnöksége a Pest megye Önkormányzatával, a Tápiómenti Települések Szövetségével és Ludwigsburg (Báden-Württemberg) Járás önkormányzatával közösen 1 millió Ft alaptőkével.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke: Nagy Szabolcs, tagjai: Bodrogi Györgyné, Lénárd

László, Papp Vilmos, Dr. Péter Mihály, Urbán Sándor.

Az alapítvány fő célkitűzései a Tápióvidék természetvédelmének segítése, veszélyeztetett területek megvásárlása és hosszú távú fenntartása. Az alapítvány eddig egy területet az alhavi zászpa egyetlen ismert hazai élőhelyét vásárolta meg. Előrehaladott tárgyalások folynak a német alapítóval jelentős összegű területvásárlásra szánt támogatásról.

VAS MEGYEI TERMÉSZETI ÉRTÉKEIÉRT ALAPÍTVÁNY

1996-ban alapította egyesületünk Elnöksége 50 000 Ft alaptőkével.

Az alapítvány Kuratóriumának elnöke: Gyurácz József tagjai: Bánhidi Péter, Markovics Tibor, Dr. Szinétár Csaba, Dr. Takács Béla.

Az alapítvány közalapítvánnyá alakítása folyamatban van. Fő célkitűzése a megyében található veszélyeztetett természeti értékek megőrzése, szükség esetén megvásárlása és saját tulajdonban történő fenntartása.

Az alapítvány a Természet Szolgálatában Alapítvány anyagi támogatásával megvásárolta a Tömördi tavat, amely híres ornitológus elődünk, Chernel István egykori birtokának része. (A területről szóló beszámolót lásd a *Madártárlat* 1997/5. számában).

Egyesületi tagok bevonásával megkezdte a terület állapotának helyreállítását és tervezi egy nagyobb léptékű élőhelyrekonstrukció megvalósítását. 1997-ben a Központi Környezetvédelmi Alap támogatásával megkezdte egy madárvárta kialakítását, melynek épülete már elkészült.

ZEMPLÉN TERMÉSZETVÉDELMI ALAPÍTVÁNY

1996-ban alapította egyesületünk Elnöksége 50 000 Ft alaptőkével.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke: Firmánszky Gábor, tagjai: Azari Imréné, Frank Tamás, Magyar Erzsébet, Pelles Gábor.

Az alapítvány közalapítvánnyá alakítása Baskó község önkormányzatával kötött megállapodás alapján folyamatban van. Az alapítvány fő célkitűzése a magánkébe került különös természeti értékeket magukba foglaló területek megvásárlása és gondoskodás azok hosszú távú fenntartásáról.

Az alapítvány eddigi támogatója a Bajor Madárvédő Egyesület, amelynek segítségével Baskó település körzetében összesen 79 hektár elsősorban botanikai értékekben gazdag területet sikerült megvásárolni.

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43



Beszámoló a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály vezetőségi üléséről

1997. november 21-én Tiszafüreden tartotta második félévi ülését a Ragadozómadár-védelmi Szakosztály 1996 novemberében megválasztott 12 tagú vezetősége.

Az alábbi témákat vitatta meg, illetve a következő határozatokat hozta.

A Szakosztály az egyesület más egységeivel együttműködve évek óta szorgalmazza a közpfe-

szültségű szabad légvezetékek tartóoszlopainak szigetelését, mivel a nagytestű madarakat ezen tömegesen éri áramütés. Az eddigi eredmények alapján a Központi Környezetvédelmi Alaphoz benyújtott pályázattal két évre 26 millió Ft-ot nyertünk. A Szakosztály Vezetősége felkéri tagjait és az MME valamennyi szervezeti egységét, hogy a szigetelő-papucs igényüket mielőbb adják le az MME titkárságának.

A Vezetőség úgy döntött, hogy a Szakosztály által pályázati úton

ismeretterjesztésre nyert támogatásból 500 pld *Gyakorlati ragadozómadár-védelem* c. könyvet vásárol és azt ingyen szétosztja azok között, akik az egyes területeken a leghatékonyabban segítik munkánkat.

A parlagi sas és a rétisas védelmének még hatékonyabbá tétele és a gazdálkodók informálása érdekében mindkét fajról ismertető kiadványt készít.

Kezdeményezi 1998-ban országos ürgefelmérés szervezését, illetve a kékes rétihéja éjszakázóhelyek ismételt számbavételét és azok megőrzése érdekében a szükséges intézkedések megtételét.

A Vezetőség elfogadta az MME gyöngybagoly-védelmi tervét és elhatározta a védelem lehetséges módjait szemléltető szórólap elkészítését.

A vezetőség támogatja az MME Elnökségének azon kezdeményezését, miszerint a fajvédelmi terveket a szélesebb nyilvánossággal is meg kell ismertetni.

A Vezetőség kezdeményezi a vetési varjú mielőbbi védetté nyilvánítását, mivel annak katasztrofálisan lecsökkent állománya miatt jelentősen romlottak egyes fajok - elsősorban a kék vércse - fészkelési lehetőségei.

Osszefoglaló a Kéeltű- és Hüllő-védelmi Szakosztály 1997. XI. 22-i ülésén elhangzottakról



Az ülésen 21 fő vett részt, s bár ez nem sok, a beszélgetés eredményes volt.

Az alábbiakban állapotunk meg. Mindenek előtt ígéretet tettem, hogy a tél folyamán meg fogom küldeni mindazoknak, akik elvállalták egy-egy terület kételtű- és hüllő felmérését, a 2,5x2,5-es ráccsal ellátott 10 ezres térképeket, amiket korábban kértek. A késedelem oka, hogy az UTM rács konvertálása, csak mostanra vált lehetségessé, így biztosnak látszik, hogy a tavaszi időnyre elkészülnek.

A megbeszélésen tehát az a vélemény alakult ki, hogy a megkezdett felmérés rendszere jó, s azt a jövőben folytatni kell, illetve minél nagyobb területre ki kell terjeszteni.

Jelenleg a Szakosztály keretén belül három fajjal kapcsolatban folyik, illetve kezdődik valamilyen szintű kutató vagy védelmi munka, amikbe be lehet kapcsolódni. A segítséget minden programvezető szívesen veszi, sőt kéri. Az azonban nyomatékosan elhangzott, hogy ha valaki az érintett fajjal kíván foglalkozni, akár hosszú távon, akár csak alkalmoszerűen, előzetesen feltétlenül keresse meg az adott program szervezőjét, vezetőjét.

Jelenleg ezek a következők:

Somogyi keresztés vipera program – Somogy Természetvédelmi Szervezet 8708 Somogyfajsz, Kossuth L. u. 62. tel: (85)337-146. Programvezető: Lazányi István.

Keresztés vipera felmérő program – MME Zempléni HCS 3881 Abaújszántó, Arany J. u. 147. tel: (47)330-308. Programvezető: Firmánszky Gábor és Ézsöl Tibor 3525 Miskolc, Tizeshonvéd u. 15. Haragossikló program – MME

Baranya megyei HCS 7621 Pécs, Felsőmalom u. 22. tel: (72)312-227. Programvezető: Dudás György 7633 Pécs, Fagyöngy u. 36.

Rákosi vipera védelmi program – MME Központ. Programvezető: Péchy Tamás 1121 Budapest, Költő u. 21. tel: (24)408-236, (30)406-712.

Megállapodás született arról, hogy a tél, illetve a jövő év folyamán valóban beindítjuk a területi koordinátorok tevékenységét, ami azt jelenti, hogy pontosan meghatározzuk feladataikat, és biztosítjuk a munkájukhoz szükséges anyagi háttérrel. Ezzel egy időben minden felmérőt értesítünk az ezzel kapcsolatos tudnivalókról.

Megállapodtunk a Szakosztály Vezetőségének átalakításáról is. Jelenleg a Szakosztálynak nincs elnöke. Az 1994-ben választott vezetőség 8 főből áll, de mivel már többen jelezték, hogy egyéb elfoglaltságuk miatt nem tudnak a munkában részt venni, a jövő évi közgyűlésen mindenképpen rendeznünk kell a vezetőség dolgát. A novemberi ülésen résztvevők részéről az a javaslat hangzott el, hogy nem szükséges ilyen nagy létszámú vezetőség, csak egy kis operatív csoport maradjon, viszont a vezetőségi ülésekre, ahol a szakmai munkára vonatkozó javaslatok, illetve döntések születnek, automatikusan delegálva legyenek a területi koordinátorok, hiszen egyrészt ők megbízható szakmai ismeretekkel rendelkeznek, másrészt a térségük legjobb ismerői, valamint ők tartják a felméréssel is a kapcsolatot.

Végül elhatároztuk, ha sikerül megteremtünk az anyagi feltételeit, elindítunk egy Szakosztály Híradót, amiben egyelőre évente egyszer, tájékoztatnánk a tagokat a végzett munkáról.

Legyen Ön is a tagtársunk!

Lépjen be a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületbe!

Belépési adatlap

Felismerve a természetvédelmi törekvések fontosságát, valamint megismerve az MME célkitűzéseit, részt kívánok venni a szervezett természetvédelmi munkában. Kérem felvételemet az MME tagjainak sorába.

Név:

Lakcím:

Születési dátum:

Tagdíj:

- | | | |
|--------------------------|-------------------------------|-------------|
| <input type="checkbox"/> | Tanuló, diák, nyugdíjas | 500 Ft/év |
| <input type="checkbox"/> | Adózóknak | 800 Ft/év |
| <input type="checkbox"/> | Családi tagság | 1 000 Ft/év |
| <input type="checkbox"/> | Pártoló tag (minimum összege) | 1 600 Ft/év |

Családi tagok:

Név: Szül. dátum:

.....

.....

.....

A választott tagdíjat betétszámlámról az MME 11712004-20011215 számlájára átutalom

A tagdíj befizetéséhez csekket kérek (A megfelelő helyre kérjük, tegyen egy „X”-et.)

Dátum: Aláírás:

Címünk: 1121 Budapest, Költő u. 21.

Ismét Vadvízország Táborok

1998 nyarán ismét szervezi erdei iskoláit és táborait a Szivárvány Természetvédelmi Oktatóközpont. Április közepétől júniusig várják erdei iskoláikban, a tanítás befejezését követően pedig táboraikba az erdők-mezők szerelmeseit.

Ismét sok az újdonság a programokban. A vadász és természetvédelmi, fajismereti táborok mellett megjelentek a kisiskolásoknak szervezett turnusok, a 48-as szabadságharc emléktábora, valamint az irodalom-vadászat-természetvédelem táborok.

Az őszi étkészést és kőépületes vagy sátras elhelyezést is biztosító táborokat szakképzett, e téren nagy tapasztalatokkal rendelkező pedagógusok vezetik.

A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetben Működő Kis Túr folyócska partján álló táborral kapcsolatos minden egyéb részletet Petrilla Attila oktatóközpont vezetőjétől lehet megtudni a (20)268-570 vagy Plavec János vadbiológustól a (30)436-868-as telefonon. Levélben érdeklődni lehet a következő címen: Petrilla Attila, 4432 Nyíregyháza, Boglárka u. 21.



Tagtársaink az alábbi szolgáltatásokban és kedvezményekben részesülnek:

- ☺ Kéthavonta kézhez kapják a Madártávlat című folyóiratot.
- ☺ Részt vehetnek az egyesület rendezvényein.
- ☺ Táborainkban, madárvártainkban megismerkedhetnek a madár- és természetvédelem kérdéseivel.
- ☺ Információkat kap a madár- és természetvédelem aktuális kérdéseiről, eseményeiről.
- ☺ Kedvezményesen hozzájuthat az MME saját kiadású könyveihez, plakátjaihoz, egyéb kiadványaihoz, hozzájuthat a magyar és idegen nyelvű madártani szakirodalomhoz.
- ☺ Kiterjedt tagságunknak köszönhetően lehetősége nyílik, hogy kapcsolatokat teremtsen hasonló gondolkodású emberekkel.
- ☺ Kedvezményesen vásárolhat madáreleséget, etetőt, odút.
- ☺ Lehetőséget kap arra, hogy megismerkedjen a madármegfigyelés, a madárvédelem gyakorlati kérdéseivel, és hogy ezzel ismereteit a madarakról kibővíthesse, elmélyíthesse.
- ☺ Kedvezményesen látogathatják az MME-érdekeltségű területeket.
- ☺ Az Interneten való jelenlétünknek köszönhetően részt vehet egy madarász levelezőlistán.



**Gondtál már arra,
hogyan fogsz csinálni a nyáron?**

Már lehet jelentkezni a Börzsönyi természetvédelmi táborokba



Mire számíthatsz a táborokban?

Először is sok-sok kirándulásra, ahol megismerkedhetsz: madarakkal, rovarokkal, növényekkel, a patakok élővilágával, az erdészet munkájával, ásványokkal, kőzetekkel, részt vehetsz madárgyűréseken, megismerheted a gyakorlati természetvédelmet, és nem utolsósorban együtt lehetsz olyan emberekkel, akik ugyanúgy szeretik a természetet, mint Te.

Másodszor rengeteg játékra: terepfoci, erdei kosárlabda, mezei röplabda, gólyalábazás, számháború, kézügyességi játékok, sorversenyek.

Mi kell ahhoz, hogy köztünk lehess?

Szerezd meg a jelentkezési lapot, és fejezd meg a rejtvényeket! Légy ügyes, mert a létszám korlátozott!

Helyszín: Börzsöny, Királyrét (Szokolya mellett)

Időpont: július 18-30-ig (Börzsönyi Ornitológiai- és Természetvédelmi Tábor), augusztus 1-13-ig (Börzsönyi Természetvédelmi Tábor)

Jelentkezz minél előbb! Minden felső tagozatos (10-14 év) sok szeretettel várunk!

Felvilágosítást, illetve jelentkezési lapot kérj az MME 22. sz. Helyi Csoportjától (Szokolya, Királyrét 2624)

Természetvédelmi és Madártani Tábor

Dombóvár-Tüske

Időpont: 1998. június 19-24. és június 24-29-ig

Részvételi díj: 5 000 Ft

Jelentkezési határidő: 1998. június 10.

Ellátás: napi négyszeri étkezés (kétszer meleg étel)

Program: madárgyűrés, faunisztika, botanika, terepi munka, rovar- és lepkehatózás, haris felmérés (II. turnus), természetjárás (Kelet-Mecsek TK) talaj-, vizvizsgálat, bagolyköpet határozás, két busz kirándulás, játékos vetélkedők, kézműves foglalkozás, kétéltű- és hullőfelismerés.

Elhelyezés: faház, sátor

Korhatár: I. turnus: 9-13 éves tanuló

II. turnus: 14 év felett

Érdeklődni: Nagy Sándor, Dombóvár, Dombó P. u. 42/a. (Telefon: 74/466-746, 74/466-934 (munkahely) 74/460-801 (20 órától))

Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor

Adorjánpuszta-Pacsmag (Tamási)

Időpont: július 1-től augusztus 25-ig folyamatosan

Elhelyezés: az „Erdei iskola” kőépületében 6-10 személyes szobákban

Jelentkezési határidő: 1998. június 10.

Részvételi díj: 1 000 Ft/nap

Turnusok: 6 naposak

Ellátás: napi egyszeri étkezés

Program: faunisztika, etológiai megfigyelés, kétéltű ponttérképezés, haris felmérés, madárgyűrés, megfigyelőhelyek kialakítása, bagolyköpethatózás, természetjárás, odúkészítés, természetvédelmi munka fák-cserjék-lágyszárúak határozása terepen. Halgazdálkodás és madárvédelem, Rétszilas - kirándulás.

Érdeklődni: Nagy Sándor, Dombóvár, Dombó P. u. 42/a. (Telefon: 74/466-746, 74/466-934 (munkahely) 74/460-801 (20 órától))

(vagy azzal egyező méretű és adattartalmú lapon (szemközti mellékletek)) tehet. A rendelkező nyilatkozaton fel kell tüntetni a kedvezményezett adószámát (19001243-2-43), továbbá feltüntethető a kedvezményezett elnevezése is (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület). A magán-személy a rendelkező nyilatkozatot tartalmazó borítékot az adóbevallási csomagjában helyezi el.

2. Munkáltatói elszámolás esetén a rendelkező nyilatkozatot tartalmazó borítékot, annak ragasztott felületére átnyúlóan sajátkezűleg alá kell írnia. A munkáltató kísérőjegyzéket köteles készíteni, amely tartalmazza a rendelkező nyilatkozatot tevő személyek nevét, adóazonosító jelét és a boríték átadását igazoló aláírását. A munkáltató a boríték átvételéről elismervényt ad." (Idézet a törvény szövegéből.)

Az Ön támogatásával:

- veszélyeztetett fajokat védhetünk meg;
- hatékonyabb környezeti nevelési munkát végezhetünk;
- tovább javíthatjuk a természetvédelmi tájékoztatási, ismeretterjesztési tevékenységünket.

Az 1997-es év támogatásának felhasználása:

- a befolyt összeg fele létszámarányosan felosztva visszakerült a helyi csoportokhoz (ennek felhasználásáról minden HC's maga döntött);
- a másik fele a központból szervezett programok anyagi biztonságának megerősítését szolgálta.

Munkánkkal évente sok millió forint értékű természeti kincset mentünk meg.

Támogatására és együttműködésére számítnak.

Dénes Péter

Madarászson velünk!

Az MME Budapesti Helyi Csoportja sajátos helyet foglal el az egyesületen belül. Sajátságos, mert egyrészt ennek a csoportnak a legnagyobb tagsága - közel 1400-an vagyunk a fővárosban MME tagok - másrészt egy nagyvárosban élünk, ahol a madarászás lehetősége talán korlátozottabbnak tűnik. Ám ha jobban körülnézünk, csak Budapest határain belül, akkor meglepődve tapasztalhatjuk, hogy érdekes és izgalmas területek vannak a környékben beágyazódva, ahol nem csak sok madárfajjal találkozhatunk, hanem sokszor ritkaságnak számító, érdekességekkel is.

Nos a Budapesti Helyi Csoport 1998-ban új programokat szeretne indítani és kínálni tagjai számára, olyan programokat, amiben a fővárosi madarászok, madárbarátok, akár különösebb előképzettség nélkül is bekapcsolódhatnak.

Az egyik ilyen program a **Budapesti védett és védelemre érdemes területek felkarolása.**

Amikor kigondoltuk ezt a programot abból indultunk ki, hogy tagjaink között, biztos igen sokan vannak olyanok, aki e területek közelében laknak, dolgoznak, s talán sokan éppen ott sétálnak, néha pihennek a családjukkal, vagy sétáltatják a kutyájukat, vagy éppen oda járnak madarászni. Nos el-

sősorban őket - de természetesen a távolabb lakókat is - szeretnénk bevonni a programba.

Szeretnénk, ha ezeknek a területeknek lennének „gazdái”, akik valamilyen rendszerességgel látogatnák a területeket, küldenének információt, az ott előforduló madarakról, de esetleg arról is, hogy oda nem illő dolgok történnek a területen, olyasmik, amik veszélyeztetik a térség élővilágát.

A másik program **Az épületeken költő madárfajok** figyelemmel kísérése. Itt elsősorban négy fajra gondoltunk, a csókára, a vörös vércsére, a sarlós fecskére és a házi rozsdafarkúra. Ezek a madarak itt költenek a közvetlen közelünkben, láthatjuk őket az ablakunkból, a bevásárlásaink, a sétáink során. Érdekes lenne több éven át nyomon követni ezeknek a madaraknak az állományát az egyes párok sorsát stb.

A harmadik program **Szomszédaim a fekete-rigók.** Ha kicsit közelebb férközünk ehhez a madárhoz, rendkívül érdekes és izgalmas dolgokat figyelhetünk meg vele kapcsolatban és számos olyan kérdés van, amire jó lenne választ kapni. Évről évre stabil-e a városi fekete rigók létszáma, hogy alakul az egyes területeken? Mi a sorsa a kis rigóknak, mennyi éri meg a felnőtt kort? Milyen helyeket választ ki fészkelésre és hű marad-e hozzá? Hogyan változik a hímek éneklési aktivitása a hónapok során? És még számos kérdésre adhatunk választ, ha csak egy kis időt szánunk rá.

Szeretnénk ha ebbe a programba minél több fiatal kapcsolódna be és megírná élményeit e madárral kapcsolatban, hogy aztán a legsikerültebb munkákat leközzölhessük egyesületünk lapjában a Madártávlatban.

A fenti programoknak számos haszna van. Hasznos lehet az Ön számára, mert egy kicsit kikapcsolódik és félreteszi a rohanást. Hasznos lehet, mert olyan élményekkel lesz gazdagabb, amelyek igazi értékeket jelentenek. Hasznos lehet, mert adatokat nyerünk az egyes fajok életéről, a területek változásáról, vagy az azokat veszélyeztető tényezőkről.

Kérem, kapcsolódjanak be a programjainkba, s ha közlik velünk ebbéli szándékukat, részletes ismertetőt küldünk. Leveleiket az alábbi címre kérjük: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoport 1121. Budapest Költő u. 21. Telefonon Bajor Zoltántól kérhetnek információt, tel: 221-0082.

Péchy Tamás

Tisztelt Elnök Úr!

*A Találkozás a Természettel - Az Év Természetfotója '97 fotópályázatára az egyesület kiutódiát ajánlott fel. A díjat az általam készített sárgalonka képnek ítélte a zsűri. Ezt nagy megtiszteltetésnek tartom és igazán nagy örömmel vettem át, de kérek, hogy az azzal járó 25 000 Ft-ot ne utaljátok ki nekem. Bizom abban, hogy a természetvédelem ezt az összeget nálam jobban hasznosíthatja. További eredményes munkát kívánva: **Novák László***

25. év, 25 000. tag

*Kedves Tagtársunk,
Természetszerető Barátunk!*

Egyesületünk 1999-ben ünnepli megalakulásának 25. évfordulóját. Erre az alkalomra különböző programokkal, kiadványokkal készülünk, s szeretnénk ha 1999-re elérnénk a 25 000 regisztrált belépőt az egyesületbe. Jelen pillanatban (1998. január 9.) a 22 097. tagtársunk belépési adatlapja került feldolgozásra. Ez sajnos nem azt jelenti, hogy ennyi aktív tagunk van, hanem, hogy ennyien léptek be egyesületünkbe és fizették be legalább 1 alkalommal a tagsági díjat. Ám ezzel a létszámmal messze meghaladjuk minden más természetvédelmi egyesület taglétszámát. Az MME-be évente belépő 6-700 ember száma közel annyi, mint amennyien az összes többi zöld szervezetbe kéri a felvételüket.

A 25. évet olyan módon is szeretnénk megünnepelni, hogy a tagjaink száma még dinamikusabban emelkedjen. Ennek érdekében kérünk mindenkit, hogy környezetében keressen és szervezen be olyan munka- vagy iskolatársakat, rokonokat, ismerősöket, akik érdeklődnek a természet és annak megvédése iránt. Használja fel a Madártávlatból kivágható belépési adatlapot, de a titkárságról kérhet továbbiakat is. Ha mindenki legalább 1 új tagot beléptetne (és kinek ne lenne egy olyan ismerőse, aki szereti a természetet), már óriási előrelépést érnenek el (kb. 4000 fizető tagja van az egyesületnek).

Miért fontos a nagy tagság? Mert így még eredményesebben tudjuk érvényesíteni egyesületünk célkitűzéseit, hatékonyabban tudjuk szolgálni a természet védelmét. Ebben pedig minden aktív és „csak” szimpatizáns ember a segítségünkre lehet. A természetet pedig csak közösen őrizhetjük meg magunknak!

A legeredményesebb segítőink elismerésben részesülnek, csakúgy mint a 25 000. tagtársunk. Az elkövetkező időszakban (a 25 000. tagtársunkig) belépők között nyereseményeket sorsolunk ki. Minden új belépőnek eljuttatjuk a *Madarak és madarászok* című kézikönyvet.

Dénes Péter

Vendégünk volt Mándoki Zoltán úr

Az MME eddigi története során szinte megszámlálhatatlan helyről kapott kisebb nagyobb segítséget, támogatást. Ez azt jelzi, hogy a társadalom számára az általunk végzett munka fontos és ennek elvégzése érdekében sokan több-kevesebb áldozatot is hoznak. Segítőink sorából azonban messze kiemelkedik Magyarország legnagyobb vállalata, a MOL Rt. Az elsősorban kőolaj- és földgáz származékok előállításával és forgalmazásával foglalkozó cég már 1993 óta támogatja egyesületünk védelmi programjait. Nevezetesen a gólya-, ragadozómadár-, tűzok- és parlagiviperá-

védelmi programokat. Ezekről már a Madártávlat olvasói az elmúlt években több helyen is értesülhettek.

Az 1997. október elején tartott Nemzetközi Madármegfigyelő Nap egyik védnöki tisztét felajánlottuk Mándoki Zoltán úrnak, aki a MOL Rt. ügyvezető vezérigazgatója. Sajnos a megfigyelő nap eseményein egyéb elfoglaltsága miatt személyesen nem tudott részt venni, ugyanakkor nem zárkózott el egy más időpontban, egyesületünk és az általuk támogatott programok vezetőivel történő találkozástól. Erre 1997. december 5-én került sor, ahova eljött Erdős Péterné, a MOL Rt. környezetvédelmi igazgatója is.

A találkozó másfél órája során a programvezetők diavetítéses ismertetőt tartottak az egyes programokról. Ezt követően kötetlen beszélgetésben ismertettük egyesületünk életét, múltját és terveit, az általunk végzett egyéb munkákat. Az eddigi támogatás elismeréseképpen elnökünk Kállay György egy szép bekeretezett tűzok fotót adott át Mándoki úrnak.

Úgy gondoljuk, hogy az ilyen személyes találkozások elmélyíthetik a kapcsolatunkat, s egymás jobb megismerése a hosszú távú és kölcsönösen előnyös együttműködést segítheti.

-sp-

Bagoly-Tanya

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Nógrád megyei Csoportja egy természetvédelmi információs irodát hozott létre a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet területén. Az iroda a Bagoly-Tanya nevet kapta.

Az iroda a területre érkező természetbarátok részére felvilágosítást nyújt a környék természeti értékeiről, terepgyakorlatokat szervez, táborok szakmai programját bonyolítja le. Mindezeket a programokat segítik a különböző eszközök (távcsövek, teleszkópok, mikroszkóp stb.) és madártani, természetvédelmi témájú könyvek. A fenti szolgáltatásokat egyének és csoportok is igénybe vehetik.

Bejelentkezés telefonon vagy levélben. Postacím: MME Nógrád 3101 Salgótarján, Pf.: 325. Telefon: Dr. Kiss Zsolt (32)315-642, Drexler Szilárd (32)420-261.



**FEBRUÁR KÖZEPÉTŐL
MEGTALÁLHATÓ LESZ A
MADÁRTÁVLAT ÉS A TŰZOK
INTERNETES VÁLTOZATA A
KÖVETKEZŐ HELYEN:
WWW.C3.HU/~MADARTAV**



Fent: A kenderike
fészkel is hazánkban
Lent: Fenyőpinty
(Péchy T. felvételei)

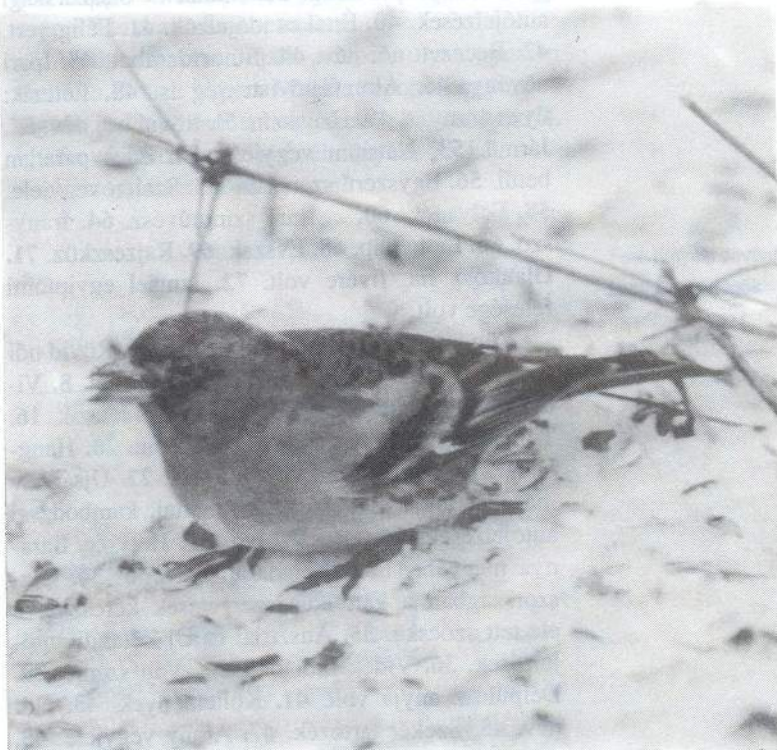
Nagy kenderike csapatot láttam a mezőn. Nyáron ezt soha nem figyeltem meg, vajon miért? - kérdezi Kiss Benedek váci olvasónk.

A kenderikék, tengelicek, csízek, fenyőpintyek, sordélyok télen valóban gyakran láthatók csapatokban. Ugyanezek a madarak nyáron párokban járnak, legfeljebb a családok tartanak össze, néhány napig például a nemrég kirepült tengelicek egy ideig még a szüleikkel járnak. A téli gyülekezésnek több oka is van. Egyrészt a több szem többet lát alapon előbb találják meg azokat a gazos, gyommagvakban bővelkedő részeket, ahol táplálékot remélhetnek, de a csapatban az egyed nagyobb biztonságban van a télire felszaporodott ragadozókkal szemben is. Ha felbukkan a karvaly vagy a kis-sólyom és egy magányos kenderikét vesz észre, az után veti magát és nagy valószínűséggel el is kapja. A csapatból is zsákmányol, de rendszerint a beteg, gyenge, sérült, öreg példányokat fogja ki, amivel tulajdonképpen használ a zsákmányállatok állományainak. A továbbszaporodásra kevésbé alkalmas példányok eltávolításával a ragadozók elősegítik azt, hogy a következő tavaszon a fiatal, egészséges egyedek szaporítsanak, vigyék tovább a fajt.

A téli madárcsapatok gyakran vegyesek, azaz például egy nagyobb fenyőpinty csapathoz zöldikék, citromsármányok, mezei verebek is csatlakoznak. Nagyon érdekes téma lehet az ilyen vegyes csapatok viselkedésmódjának tanulmányozása, azt vizsgálni, hogy az egyébként sok tekintetben eltérő fajok a kényszerű együttlét idején hogyan alkalmazkodnak egymáshoz. A kenderikék például szívesen keresgélnek a földön vagy a hófelületen szedgetik össze a gyommagvakat, de ha ott néhány magasabb kóró is áll, a velük lévő

tengelicek csaknem mindig azokon kapaszkodnak. A fenyőpinty veszekedős, agresszív természetű madár, ezt gyakran meg lehet figyelni, amikor más, gyengébb madarakkal kerül össze.

Persze nem csak a magevők verődnek csapatokba, rendszeresen megteszik ezt például a fenyőrigók vagy a vetési varjak is. Előbbiekhez gyakran szőlőrigók, meggyvágók, utóbbiakhoz csókák társulnak. Január van, a tél derekán járunk, fentiek akár a városiaknak is rengeteg lehetőséget kínálnak a megfigyelésekhez. ☒



1		2	3	4	5		6	7	8	9		10	
11	12		13				14		15			16	
17		18		19		20		21			22		
23			24		25					26			
27					28			29					
30					31			32		33			
				34		35		36		37			
38	39		40									41	
42		43		44							45		
46			47							48			
49				50		51			52				
	53			54	55			56			57		
58			59		60	61		62		63		64	65
			66		67		68			69		70	
71								72					

Állóvíz. 50. Helység Vas megyében. 52. Egyforma betűk. 55. Kutya. 56. Pocsajnál a Berettyóba ömlő vízfolyás. 58. Csen. 59. Szőlőtermék. 61. Asztácium vegyjele. 62. Állati szállás. 63. A Szamos-hátat északról határoló folyó. 65. Kréta szigetén hegy. 66. Sporteszköz. 67. Azonos az 58 vízszintessel. 69. Személyesnévmás. 70. Azonos a 66 függőlegessel.

A beküldendő idézet a függőleges 1., 10., a vízszintes 2., és a függőleges 14. sorokban található.

Beküldési határidő: 1998. március 10.

A rejtvényben a hosszú és a rövid magánhangzók között nem teszünk különbséget.

Vízszintes: 6. Isai fia, Izrael királya (i.e. 1010-970). 11. Fordított kicsinyítőképző. 13. Dunántúli csatorna. 15. ...ály, helyég BAZ megyében. 16. Kémiai elem. 17. Lábán lánya volt. 19. Mezőgazdasági munkát végeztek. 22. Dohányzik. 23. Együttes. 25. Sárgászöld, szúrós szagú gázt. 26. Ilyen lyuk is létezik. 27. Ruhaanyag. 28. Idegen három. 29. „A” harceszköz. 30. Forma. 33. Idejétmúlt. 34. Csavarog. 38. Máltai és olaszországi autójelzések. 40. Értékes időjelzők. 41. Félig vert. 42. Becézett női név. 44. Bútor darabot. 45. Ipari növény. 46. Álomfejtő istenség is. 48. Létezik: ilyen arany is. 49. Hangszín. 51. Rövid női név. 52. Jármű. 53. Nátrium vegyjele. 54. Édes páratlan betűi. 56. Egyszerű számszám. 57. Szelén vegyjele. 58. Folyadék. 60. ... Imre színművész. 64. Irányszó. 66. Latin nap. 68. Évszak. 69. Rajzeszköz. 71. Glaukosz fia, fivére volt. 72. Izmáel egyiptomi felesége volt.

Függőleges: 3. Ozmium vegyjele. 4. Rövid női név. 5. Angliai város. 7. Cipézszeres számot. 8. Világtalan. 9. Határrag. 12. Ilyen barát is létezik. 16. Tolna megyei helység. 18. Ház szeme. 20. Hangnem. 21. Azonos a 28 vízszintessel. 22. Újságnév második tagja. 24. Ausztriai, máltai, kambodzsai autójelzések. 26. Orosz folyó. 31. Helység Baranya megyében. 32. Két darab igavonó. 34. Olaszországban a katolikus szerzetesek keresztneve elé tett szócska. 35. Ausztriai és Új-Zélandi autójelzések. 36. Vidék Indiában. 37. Van szeme. 39. Déipülosz anyja volt. 41. Költemények. 43. Női név. 45. Szekér tartozék. 47. Arany vegyjele. 48.

Megfejtés: Folyóiratunk IV. évfolyamának 5. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: „Eleven eszeddel megérted az életét, hasznát, kárát.”

Nyertesek: A helyes megfejtők közül Sáringer Kálmánné budapesti és Kovács Mariann bajai lakosok Orbán Zoltán: *Az egérmadarak földjén c.* könyvét nyerték, melyet postán küldünk el. Gratulálunk!

- ☞ Január 7-től minden második csütörtökön 17⁰⁰-18⁰⁰-ig természetvédelmi műsort adunk. Házigazda minden esetben az MME 29. sz. Helyi Csoportja.
- ☞ *Fészkelő madarak Magyarországon.* Interaktív CD ROM enciklopédia. Szerkesztette: dr. Juhász Lajos. A kiadvány Magyarországon az utóbbi években fészkelő 213 madárfajt ismerteti tudományos alapos- sággal gazdag kép-, hang- és filmmanyaggal. A CD ROM általános madártani része taglalja a madár testfelépítését, kialakulását és rendszertanát, kitér a madárvédelemre és bemutatja a főbb élőhelyeket is. A mintegy 250 oldalnyi szöveget, 640 fotót, minden egyes faj hangját és videofelvételeket tartalmazó CD az MME Titkárságon rendelhető meg 4000 Ft+ÁFA-ért.
- ☞ Jó állapotban lévő 1 éves orosz teleszkóp HAMA Profil 79 típusú állvánnyal együtt 20 000 Ft-ért eladó. Szentirmai István, tel. hétköznap 215-6437, hétvégén (34)385-369.
- ☞ Eladó újszerű állapotban lévő Minolta Dynax 3xi váz és 35-80 mm autó POWER ZOOM objektív. Érdeklődni: Góder Róbert 56/425-894



ZALAEGERSZEGI
KÖZTÁRSASÁG U. 1/A.
TELEFON: 92/325 400

Hogyan fogjunk viperászt?

Biztosan emlékeznek Gerald Durrell nagysikerű könyvének címére, hát ebből a műből kiindulva írtam meg cikkemet.

A tudomány jól ismeri a rákosi viperák életét, azonban annál kevésbé a Rákosi Vipera Munkacsoport mindennapi harcát a túlélésért és a kakaóért.



A táborozás első napján csak néhány emberrel gördült be a terepjáró a védett területre. Ez a kis embercsoport két részre oszlott: az egyik csapat felhúzta a szép, új és az öreg, szakadt katonai sátrakat. A sátrak konyhai és higiéniai célokat töltöttek be (a WC kialakítása külön kaland volt). A másik csoport a törzsfőnökkel együtt tábori felszereléseket, padokat, asztalokat, gázzal működő rezsót, hűtőgépet és két üres gázpalackot hozott (amit később a használhatóság érdekében kicseréltek két teli tartályra). Estére már minden készen állt, majd mindenki elvonult a saját sátrába aludni.

A következő nap reggelén a Törzsfőnök utasítást adott a vadászainak, hogy nézzenek kígyók után. Eredmény: semmi. Délután nagy zivatar közepette kellett az újabb törzstagokat „begyűjteni” a buszmezőállóban. Az eső elállta után hamar beesteledett, így aztán mindenki nyugovóra tért.

Másnap elkezdődött az igazi munka. Reggel fél hatkor mindenki apró kínok közt „kipattant” a sátrából. A reggeli teendők után elindultak a viperászok a végtelen rónaságon. Kora délelőtt, egy sikertelen vadászat után visszatértek szálláshelyükre. Ezután mindenki kedve szerint töltötte idejét a táborban. Egyesek kártyáztak, mások rajzoltak. Volt aki főzött, de volt olyan is, aki lovakat kergetett a tábor körül. Sőt, akadt olyan törzstag, aki legjobb vicceivel szórakoztatta közönségét.

A „hős” viperászok öt óra felé ismét megpróbálták kígyót fogni. Vacsorára azonban már mindenki az asztalnál ült. Az est csöndjét nép- és gyerekdalok zenei kavalkádja törte meg. Ezek a kisebb koncertek csak addig tartottak, míg a muzsikushajlamú viperász hölgy hangszálai föl nem mondták a szolgálatot a viperász urak kívánságlistája előtt.

A tábor közelében az USA katonái éjjel-nappal gyakorlatoztak, megzavarva ezzel a tábor békés nyugalalmát. Törzsfőnökünknek új ötlete támadt: kéttagú csoportokat szállít viperagyanús területekre egy kiskanna vízzel és a létfenntartáshoz szükséges étellel. A kígyóvadászok így egész napjukat „területen” töltötték és csak hét órakor mentek vissza a táborba.

Pár napig minden ment, de „porszem” került a fogaskerekek közé. A vén terepjáró egyik élembeszerező útján lerobbant. Nemcsak egy egyszerű defekt, annál sokkal komolyabb baj volt. A puszta által nyújtott lehetőségek közt folyt - néha akrobatikus módszerekkel - a csodajármű javítása. A vásárlásból visszafelé tartó, félig-meddig helyrehozott terepjárót csak a hozzáértő viperavadászfülek tudták megkülönböztetni a traktortól. Az utóbbi nem nyikorgott. Így a viperászok vadászterülete a tábor környékére korlátozódott.

Az élet folyt tovább a maga medrében. Kíváncsi újságíró zavarja meg a nyugalmat. Vipera viszont kevés volt. Egy tudományosan megalapozatlan feltevés szerint a viperák üldözőik háta mögött józúen nevetnek, majd a veszély elmúltával egy fütttyentésre előjön az összes állat.

A táborozás utolsó napjaiban sem hagyta el hőseinket a balszerencse. A terepjáró állapota egyre romlott és a hűtőgép sem volt hajlandó rendeltetésének megfelelően működni. A Nagy Törzsfőnök lesújtó elhatározásra jutott: a programot egy nappal hamarabb kell befejezni.

Amilyen gyorsan épült a tábor, olyan gyorsan tűnt el a Rákosi Vipera Munkacsoporttal együtt. A kígyók pedig nyugodtan előjöhetnek búvóhelyükről. Így ért véget az izgalmas és élménydús két hét.

Viszontlátásra jövő nyáron!

Amati Gergely



Fent: Kígyó! Jövünk!
Lent: Sunyi dögök
(grafika: Bende L.)

KÖSZÖNET

annak a kis csapatnak, akik igen kemény munkával november 8-án délelőtt megkísérelték kitakarítani a nagykovácsi természetvédelmi területen fekvő körtést és a Nagyszénásra vezető, szintén védett turistaút környékét.

A munkában néhány helyi lakoson kívül a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportja vett részt, a helyi szállítási vállalkozó a (Jäger Kft) pedig a Polgármesteri hivatal felkérésére térítésmentesen vállalta az évek során felhalmozott sok-sok szemét elszállítását. Köszönet érte, szép munka volt!

Nagyon bízunk benne, hogy az erőfeszítés nem volt hiábavaló és nem indul meg ismét a szemétáradat a körtés, az erdő felé. Elképesztő dolgokat találunk kint, pl. tönkrement ágyak, fotelok, szétszedett autók, hordók, autógumik, rengeteg építési törmelékkel, mésszel teli zsák, kiselejtezett háztartási eszközök és rengeteg olyasmi, ami nyugodtan a kukába is kerülhetett volna. A munka során nem győztünk csodálkozni azon, hogy juthat eszébe valakinek pl. teljes ruhatárát az erdei út mentén kihajítani. Nem értjük azt sem, hogy akinek jut pénz a házépítésre, átalakításra, szépitésre, új bútor vásárlására, az miért spórolja el azt a néhány ezer forintot, amibe egy konténer megrendelése kerül, vagy legalábbis miért nem várja meg a legközelebbi lomtalanítást, amikor mindent térítésmentesen elszállítanak.

Abban valószínűleg mindenki egyetért, hogy Magyarországnak hasznos lenne, ha minél előbb az Európai Unió teljes jogú tagja lehetne. Ehhez azonban a közgondolkodás megváltozására is szükség lenne, annak pedig egyik döntő eleme a környezet kultúráltsága. Ez persze pénz kérdése is, de távolról sem csak az. A Magyarországon általában uralkodó környezeti állapotok mellett az EU-ban ma legfeljebb csak a lenézett, megvetett szomszéd szerepét játszhatnánk.

Nagyon sok helyen az országban lenne még szükség a Nagykovácsi példához hasonló nagykarításra és ebben talán az Egyesület tagjai kezdeményező szerepet játszhatnának, ki-ki legalább a saját lakhelye, kedvenc, kirándulóhelye környékén.

Molnár Gabriella

AZ ÓCSAI GÓLYÁK

A *Madártávlat* szeptemberi számában olvastam Lovászi Péter beszámolóját „A kedvezőtlen tavaszi időjárás hatása gólyáinkra” cím alatt.

A tavaszi rossz időjárást a mi gólyáink is megéreztek Ócsán. Emberemlékezet óta költenek Ócsán a fehér gólyák, de 1997-ben fordult elő először, hogy nem nőtt fel kiscigolya.

Az ócsai gólyaállomány, melyet az 1930-as évektől figyelek, általában 12 lakott fészekből állt. Négy fészek fán, a többi kéményen volt. A kirepült fiókák száma 26-35 között mozgott évente. Visszaesés az állományban a 40-es évek után következett be a csapadékhiány miatt. De 1959-ben ismét emelkedett, amikor 17 lakott fészek volt a községben. Majd az-utóbbi húsz év alatt ez lecsökkent három

lakott fészekre. Én a házamhoz legközelebb eső fészek sorsát kísérem figyelemmel 1935-től.

Ennek a fészeknek története van. Az egykori lakói az ócsai református műemléktemplom déli magas tűzfalára rakták fészkeiket, hogy mikor, azt a régi emberek sem tudták megmondani. De láttam egy fényképfelvételt 1897-ből, amely a fészekben álló gólyapárról készült. Majd a következő évben elkezdődött a templom restaurálása, s a fészket ledobták. A gólyák a közel lévő kántorlakás széles kéményére költöztek, ahol 1931-ig háborítatlanul költöztek. Az épület korszerűsítése miatt 1932-ben átköltöztek a közellévő református iskola széles kéményére, ahol 1996-ig költöztek is a madarak. 1935-től 169 fiatal gólya repült ki ebből a fészekből. 97-ben ez a fészek már lakatlan maradt.

Ahogyan Lovászi írja: „Azoknál a populációknál jelent súlyos gondot hasonló év, ahol - például emberi tevékenység miatt - kicsi az állomány nagyság.”

Nálunk is ez a veszély, mert már csak egy pár érkezett meg a tavasszal, mégpedig igen nagy késséssel, május 16-án, tolluk igen szennyezett volt.

Nem is költöztek.

Darázsai János

MÉG HÁNY OLASZ POFONT FOGUNK ELTŰRNİ?

Dr. Czvalinga István a *Madártávlat* IV. évfolyamának 6-ik számában megjelent cikkének tartalma felháborított, ahogy a *Madártávlat* összes olvasóját is mélyen felkavarta.

Minden természetvédő és vadász tud országszerre, de lassan világszerre is az olasz „vadászok” etikátlan, bűncselekménynek minősülő kártételeiről. Ahogy minden természetvédő és vadász tisztában van azzal is, hogy az említett cikkben leírt mészárlás eltörpül az évek óta egyre jobban sűrűsödő kártételek „hegye” mellett, hiszen mindannyian hallottunk, de sokan tapasztaltuk is, hogy nem „csak szárcsák”, hanem cigányrécék, kis vöcskök, pólingok és cankók is áldozatává válnak ezeknek a gyilkos kedvű hús vadászoknak. És ez nem csak pletyka!

Ennek a szörnyű és nem folytatható helyzetnek a kialakulásáért egyaránt felelős a magyar állam, a magyar vadásztársadalom és úgy érzem a magyar természetvédelem is. És tisztelt természetvédők, mindaddig hibásak is maradunk, amíg nem lépünk fel határozottan az olasz vadászok ellen. Úgy érzem, e történések szégyent hoztak, illetve hoznak a magyar vadásztársadalomra és sajnos kis országunkra is. A csorbát persze még jóvá lehet - és jóvá is kell - tenni. Ebben pedig főszerepet kell vállalnia a természetvédelemnek.

Az összes természetvédőnek és becsületos vadásznak - lehetőségeihez mérten - mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy ez az eszméletlen mészárlás ne folytatódjon tovább. Ha kell minden olasz „vadász” mellé álljunk oda, és ne engedjük, hogy a védett, illetve fokozottan védett madarainkra tüzet nyissanak. Meg kell tennünk mindent azért is, hogyha a jövőben hasonló esetek történnek, akkor ezek kivizsgálása és a tettesek felelősségre vonása, illetve megbüntetése úgy történjen, ahogy azt egy magát európainak valló államban el lehet várni.

Németh Miklós



Madarász Suli II.

A madár érzékszervei

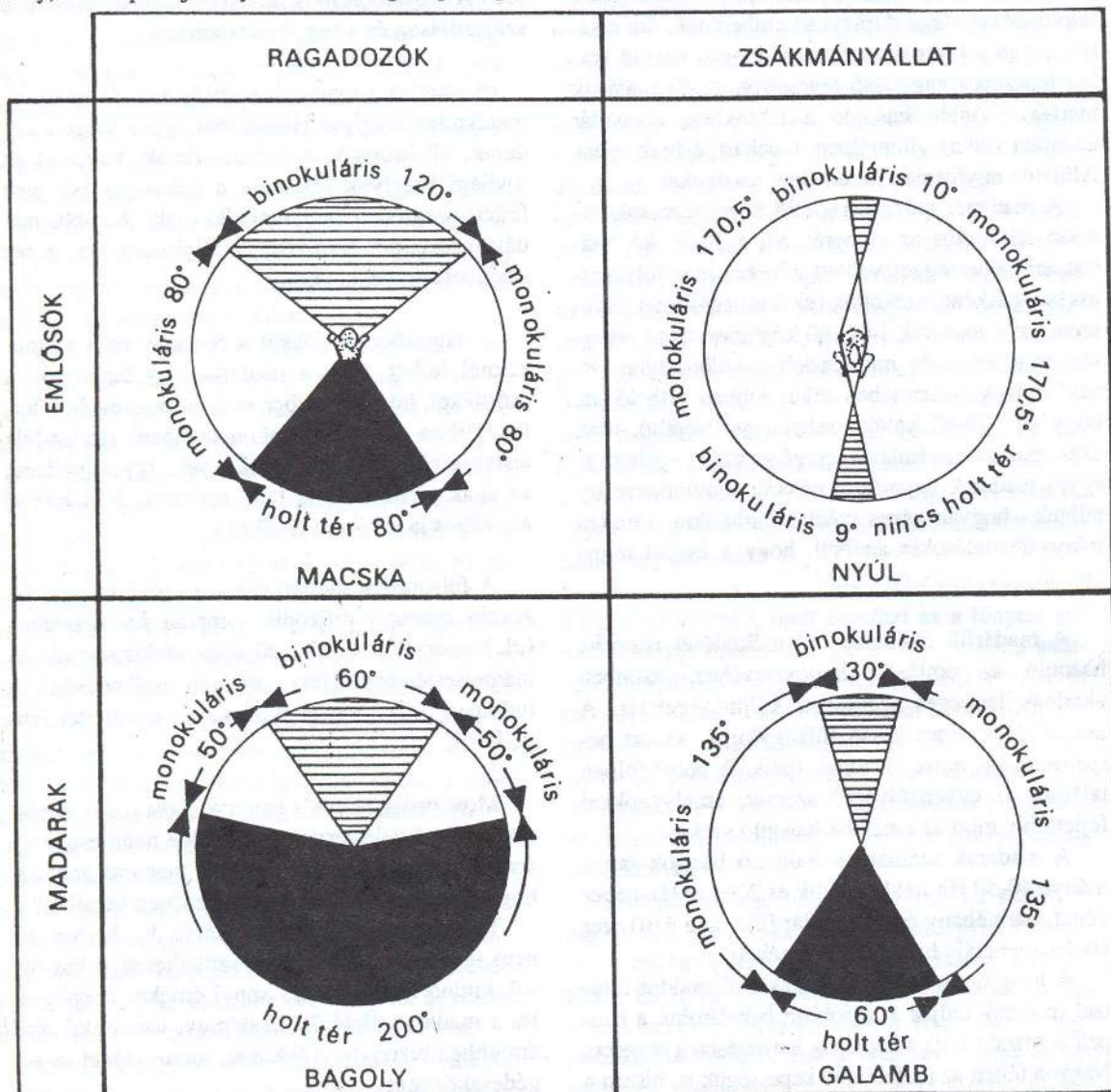
Zsoldos Árpád



A magasabb rendű állatok, - így a madarak is - az érzékszerveiken keresztül szerzik benyomásaikat a külvilágról. Mivel az érzékszervek tökéletessége a használat mértékével arányos, nem meglepő, hogy a madár érzékszervei közül legfejlettebb a szem, amely a legtökéletesebb látószerv az állatvilágban. A látás jelentősége már a szem méretében is kifejezésre jut, hiszen a gerincesek között - a testnagysághoz viszonyítva - a legnagyobb szemük a madaraknak van. A nagy szemek a koponya jelentős részét elfoglalják, emiatt a szemmozgató izmok számára már csak szűkösen marad hely. (A baglyoknak nincsenek is szemmozgató izmaik.) Így aztán a madarak szeme nem túlságosan mozgékony, de ezt pótolja a nyak kiváló forgóképessége.

(A baglyok - kis látóterük ellensúlyozására - több mint 360 fokos szögben képesek körbeforgatni a nyakukat!)

A madárszem működése alapvetően megegyezik az emlősök szemének működésével, de néhány fontos tulajdonságban mégis eltér attól. A madár látásának élességét, a távolság beállítását, nem csak a szemlencse alakváltoztatásával tudja beállítani, hanem az egész szemgolyó alakjának módosításával is. A látótávolsághoz való alkalmazkodást az emlősökével ellentétes izomműködés jellemzi, pl. a közelre látás nem az izmok elernyedése és a szemlencse rugalmassága, hanem izomnyomás hatására jön létre. Ez az alkalmazkodás nagyon gyors és nagymértékű. A víz alá bukó kormoránok például a szemlencséjük fénytörő képességét a lencse függesztő-készülékének mozgató izmai segítségével



Ragadozók és zsákmányállataik látásmódjának összefüggése

(MARLER - HAMILTON, 1975)

vel, - a víz alatti látás igényeinek megfelelően - 40-50 dioptriáig tudják változtatni. A legtöbb madárnál azonban, ez az érték 20 dioptria alatt marad.

A madárszemnek van egy sajátos szerve a fésű (pecten), amely az érhártyából indul ki és benyúlik az üvegtestbe. Szerepe még nem teljesen tisztázott, feltételezik, hogy segíti a retina tápanyaggal való ellátását, és barlangos testként működve, a belső szemnyomás (végeredményben a látásélesség) finombeállítását végzi. Az újabb vizsgálatok szerint ez a szerv optikai feladatot is ellát, a Nap vakító fényét tompítja a madárszemben. Ez utóbbi feltételezés helyességét látszik igazolni az a tény is, hogy a madarak többségének látótere óriási, eléri a 360°-ot is, tehát az egész panorámát látják! Így aztán egyik szemükbe mindig belesüt a Nap. A környezetének azt a részét, amit egy szemmel (monokulárisan) néz a madár, síkban látja, de ahol a két szem látómezeje fedi egymást, ott binokuláris, vagyis térbeli látás alakul ki. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a legnagyobb binokuláris látótérrel a baglyok és a nappali ragadozó madarak rendelkeznek, míg a zsákmányként szereplő madaraknál a monokuláris látás tökéletesedett ki.

A madarak látásélessége kb. megfelel a mi szemünk felbontóképességének, de a nagyobb ragadozó madaraké sokkal jobb. Az ölyv szemének felbontóképessége duplája az emberének, ám a sok olyan jól látnak, mint egy átlagos szemű ember hatszoros nagyítású távcsövön át. Színlátásuk mértéke szintén hasonló a miénkhez, a madár azonban velünk ellentétben, recehártyájának egész felületén egyformán jól érzékeli a színeket.

A madarak mozgásérzékelő képessége sokszorosan felülmúlja az emberét. Mi a 18-24 kép/másodperc sebességgel vetített képeket már folyamatos mozgásként érzékeljük (ez a mozgófilm!), ezzel szemben a madarak 140-160 kép/másodperc sebesség esetében, még minden képet külön-külön látnak! Ennek ismeretében talán jobban érthető az, hogy egy 70-80 km/óra sebességgel repülő, több száz madarat számláló seregélycsapat, - ahol az egyes madarak egymástól néhány centiméterre repülnek - hogyan képes szédítő fordulókra, váratlan irányváltoztatásokra anélkül, hogy a csapat tagjai összeütköznének egymással!

A madárfül felépítését és működését tekintve hasonló az emlősök hallószervéhez, azonban akadnak lényeges szerkezeti különbségek is. A madaraknak nincs külső fülkagylójuk, az ezt helyettesítő kis bőrredőt tollak fedik. A belső fülben találjuk az egyensúlyérző szervet, amely sokkal fejlettebb, mint az emlősök hasonló szerve.

A madarak számára a hallható hangok tartománya 40-50 Hz-nél kezdődik és 20 ezer Hz-nél ér véget, bár néhány énekesmadár füle még a 30 ezer Hz frekvenciájú hangokra is érzékeny.

A hangforrás helyét az éjszakai életmódot folytató madarak tudják a legjobban behatárolni, a nappali madaraknál ez a képesség lényegesen gyengébb. Nagyon fejlett az időfelbontó képességük is, hiszen a



madárhangadás sebessége eléri a 300 hang/másodpercet, és ezt a fülnek fel kell fognia. Ilyen sebességgel szemben az emberi fül teljesen tehetetlen. Így aztán valószínű, hogy pl. a vörösbegy emberi fülnek kellemesen csengő, melankolikus énekét, egy másik vörösbegy egészen másképp hallja.

Az ízlelés érzéke a madaraknál közepesen fejlett. Az ízlelőbimbók a nyelv hátulsó részén, a szájadlason és a begyben találhatók.

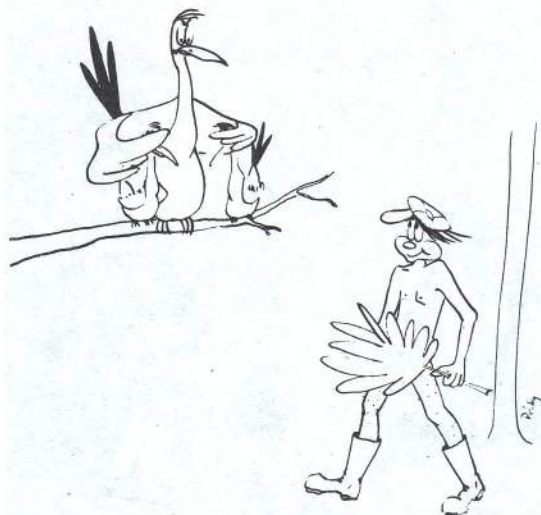
A szaglás a madarak többségének életében jelentéktelen szerepet játszik, bár egyes tengeri madarak, albatroszok és viharmadarak, valamint az újvilági keselyűk (és talán a galambok is), igen fejlett szaglóérzékkel rendelkeznek. A többi madárfaj szaglóérzéke viszont alighanem az ember szaglóérzékeivel egyenlő.

A tapintóérzék főként a récéknél és a szalonkánál fejlett, ezek a madarak úgy tapintanak a csőrükkel, mint az ember az ujjai hegyével. A tollas bőrben és a végtagokon található Herbst-féle testek a rázkódásokra érzékenyek, így a madarak az ágak rezdüléseit, a talaj rezgését, és a levegő áramlását is kiválóan érzékelik.

A felsoroltak mellett azonban még számos érzékelő rendszer működik a madár szervezetében (pl. hőmérséklet-, idő-, időjárás-, elektromos- és mágnesestér-érzékelés) amelyek működéséről a tudomány ma még nagyon kevés ismerettel rendelkezik.

Most pedig lássuk - ismerve most már a madarak kiváló érzékszerveit -, maradt e némi esélyünk arra, hogy megközelítsünk egy madarat annyira, hogy ellessünk valamit viselkedésének titkaiból?

Természetesen maradt esélyünk, hiszen ha nem így lenne, akkor nem született volna oly sok kitűnő madárfotó és annyi érdekes megfigyelés a madarak életéről. Csakhogy, ismernünk kell ám ehhez bizonyos trükköket, módszereket és segédeszközöket.



Fontos a ruházat
(grafika: Péchy T.)

Essék szó a továbbiakban most ezekről.

A madármegfigyeléshez talán nem a legnélkülözhetlenebb, de mindenképpen fontosak a megfelelő időjárásnak megfelelő, kényelmes ruházat. Ez lehetőleg erős anyagból készüljön, ne suhogjon, ne lobogtassa a szél és az sem utolsó szempont, hogy lehetőleg ne szedje össze a természetben található összes ragadós növényi termést, átoktöviset, bogáncst, bojtortjánt, galajt stb. A színe illeszkedjék a környezetbe, legyen sötétszürke, barna, fekete vagy sötétzöld, de semmiképpen ne legyen piros, sárga vagy élénk kék. Felvehetsz persze a katonaságnál használatos terepszínű álcázó ruhát is, bár erre általában nincs szükség. Mindenesetre abban hiába is reménykedsz, hogy a madár nem vesz észre!

Ne is ez legyen a célod, inkább próbáld „elhitetni” a madárral, hogy teljesen közömbös számodra, sőt még csak észre sem vetted! Ezért soha ne indulj egyenesen feléje, hanem oldalazva - mintha csak mellette akarnál elmenni - közelítsd meg.

Fontos az is, hogy ne csak a ruházatod illeszkedjék a környezethez, de a viselkedésed se legyen feltűnő, szokatlan a madár számára. Ha például egy városi parkban akarsz feketerigót megfigyelni, akkor legjobb, ha úgy viselkedsz, mint a többi sétáló ember. Ilyenkor akár piros, vagy hupikék ruhát is viselhetsz, ügyet sem vetnek rád a madarak, mert hozzászoktak a sok ember jövementéséhez. De ha ugyanitt megpróbálnál álcaruhában, bokortól bokorig szökellve, vagy mondjuk laposkúszásban becserkészni egy rigót, biztos, hogy már messziről riadtan elmenekülne előled, arról nem is beszélve, hogy a békésen sétálgató emberek között is keltenél némi riadalmat szokatlan viselkedéseddel. Egyébként a városi parkok, temetők, arborétumok, kertek, üdülőterületek éppen azért jó madármegfigyelő helyek, mert itt hozzászoktak már a madarak az emberekhez, amellet elég sok fajjal találkozhatasz itt.

Más a helyzet persze azokkal a fajokkal, amelyek nem élnek emberközelségben, gyanakvóak, félénkek. Ezek megfigyeléséhez nem elég az ügyesség, itt már néhány segédeszköze is szükséged lesz.

Az egyik legfontosabb ilyen eszköze a madármegfigyelőnek a távcső. Kiválasztásánál vedd fi-

gyelembe, hogy milyen élőhelyen akarsz használni. Ha erdőben madarászol, legjobb egy 7x50-es keresőtávcső, mert ennek nagy a fényereje. (Az első szám a nagyítás mértékét, a második a tárgylencse átmérőjét jelenti milliméterben. Minél nagyobb a két szám közötti különbség, annál nagyobb a fényereje a távcsőnek.) Nagyon fontos szempont az is, hogy az egészen közeli tárgyakat is élesre tudd állítani.

Erre leginkább a rövid építésű látcsövek alkalmasak, mint amilyen a 8x30-as Zeiss, amelynek a „közelpontja” 4 méter körül van. Nem sok boszszantóbb dolog van annál, mint amikor egy bizalmas kis madár 6-7 méterre szöszmötöl egy fa ágán, ahhoz túl messze, hogy szabad szemmel jól megfigyelhesd, ahhoz viszont túl közel, hogy egy 10x50-es távcsővel élesre tudd állítani a képét. Ezért aztán ilyen nagyméretű, erős nagyítású távcsövek nem erdőbe, hanem nyílt terepre valók, ahol amúgy sem tudod a madarat 10-20 méternél jobban megközelíteni. Persze ne feledd el, hogy minél erősebben nagyít egy távcső, annál jobban felerősíti a kezded remegését is, ami korlátozza a 10-12 szeresnél erősebb nagyítású kézi távcsövek használatát. Ezért használnak a parti és vízimadarakkal foglalkozó madarászok erős nagyítású állványos távcsöveket, úgynevezett spektíveket. Ezek általában monokulárisak (egyszemesek) és 20-60 szoros nagyításúak. Sajnos azonban ezeknél sem fokozható korlátlanul a nagyítás mértéke, mert egyrészt ez a fényerő rovására megy, másrészt a levegő sem teljesen átlátszó, s emiatt 500-600 méternél nagyobb távolságról már ezekkel sem fogsz kifogástalan képet kapni. Az üzletekben kapható csillagász teleszkópok nem alkalmasak madármegfigyelésre, mert általában nem prizmásak ezért fordított képet adnak és a felépítésük miatt sem használhatók a terepen (túl nagyok és sérülékenyek).

Szerencsére ma már a jó távcsövek között is nagy a választék, csak a pénztárcád legyen vastag!

A madármegfigyelés másik módszere, a leskelődés. Ez főleg annyiban különbözik az előbb tárgyalt cserkészéstől, hogy itt nem Te próbálsz megközelíteni a madarat, hanem megváró, amíg az közelít meg téged. Az a legfontosabb, hogy a megfi-



gyelendő madár ne ismerje fel benned az embert. A madarak valószínűleg a jellegzetes arányairól - magas termet, két láb, hosszú kezek - és az arcáról ismerik fel az embert. Ha ezeket a jellegzetességeinket el tudjuk tüntetni, már nyert ügyünk van. Sokszor az is elegendő, ha összekuporodva leülsz egy bokor tövébe, vagy egy fatörzsnek támaszkodsz. Fontos, hogy ilyenkor ne mozogj fölöslegesen és az arcodat is takard el valamivel, például egy sapkád széléről arcod elé lógó sötétzöld vagy sötétbarna tüllhálóval. Használhatsz álcázó arcfestést is, de ezt ne felejtse el lemosni, mielőtt hazaindulsz, különben elég furcsán fognak rád nézni az emberek a buszon vagy a villamoson! A leskelődésed sikere persze azon is múlik, hogy hol választod meg a leshegyedet. Semmi esetre se leskelődj a madár fészke közelében! Bármilyen ügyes vagy, a madár legtöbbször mégis észrevesz és riasztó fészkeféltő hangokat hallat, amit nagyon is jól ismernek a fészkefosztogató állatok, pl. a nyest és a szajkó. Ezek aztán csak arra várnak, hogy elhagyd a fészek környékét és már el is indulnak megnézni, hogy mi volt az a nagy riadalom.

A többit már el tudod képzelni! Az a legjobb, ha a madár kedvenc tartózkodási helyének (pl. éneklőhely, figyelőhely) közelében próbálsz elhelyezkedni. Ezeket a helyeket úgy találhatod meg, hogy vagy látod ott a madarat, vagy pedig az ilyen helyek alatt felhalmozódott ürülék, (meszelés) segít a megtalálásában. Ügyelj arra, hogy ha végre a közelbe jött a madár, akkor ne végezz hirtelen mozdulatokat, mert ezzel elárulod magad. Az ilyen alkalmi leshegyekről fotózhat is oly módon, hogy a gépet állványra helyezed és az előbb említett tüllhálóval betakarod. Ha magad is bebújsz a háló alá, a madár biztosan nem fog észre venni. Vannak olyan helyek, holtágak partja, halastavak nádszegélyei, folyók zátonyai, erdei pocsolyák, források, ahol érdemes állandó leshegyet építeni. Erről azonban majd a sorozat következő részében lesz szó. Addig is jó madármegfigyelést kívánok!

FELADAT FELADAT

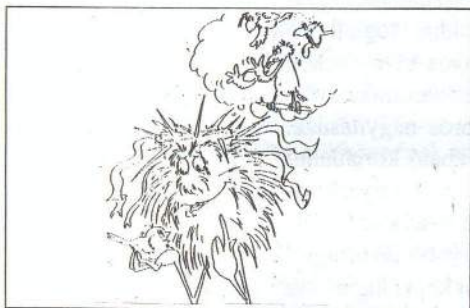
Írjátok meg, hogy milyen madarakat figyeltetek meg madarászátatok során.

Rege a csodaszarvasról

Posztós Csaba

Történt egyszer, hogy nagyvadat kellett fényképeznem. Igen kellett, bár az emberfia ezt legtöbbször nem „muzájból” teszi, ez alkalommal mégis ez történt: megrendelésre vettem nyakamba a fényképezőgépet. A megbízót persze cseppet sem érdekelte, hogy az állatfényképezés némileg eltér mondjuk a mosópor reklámtól, ahol stúdióba vonul az ember, kénye-kedve szerint beállítja a legkedvezőbb világítást a műtermi vakucsodákkal, s ha esetleg mégsem sikerülne a dolog, legfeljebb nekilát újra.

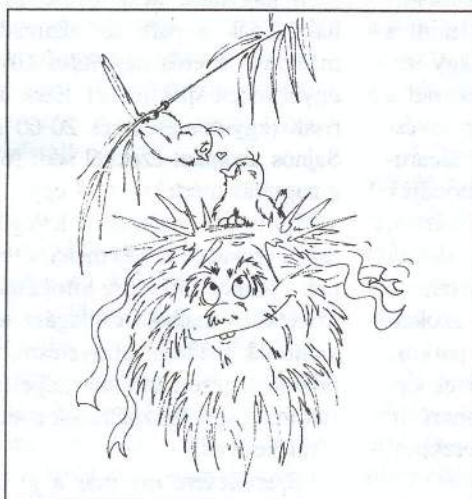
Tehát szarvast kellett fényképeznem. Méghozzá sürgősen. Bár túl sok gyakorlatom nem volt a



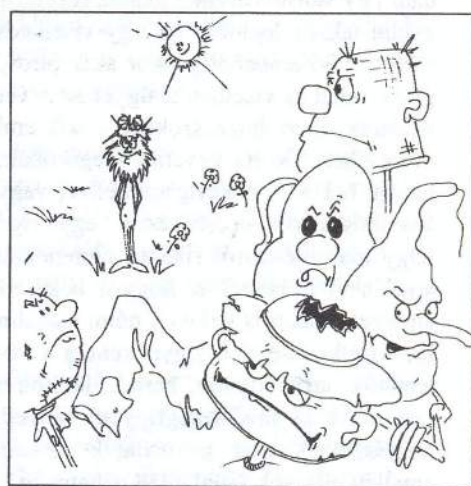
Szalma-korona nem tudott válaszolni. Ilyen kérdésekről nem tanultak a madárijesztő iskolában. Gyorsan felajánlotta a madárnak, lakjon nála, ha akar. A koronáján szalma is van, pihe is...

- Köszönöm, köszönöm! Jó vagy hozzám, jószágos! - csipogta a kismadár.

Szalma-korona tollseprő-szívében nagy melegség támadt. Pedig nem is értette pontosan, mit mondott a kismadár. Ezt a szót most hallotta először. Madár csőréből eddig csak olyasmit hallott, hogy: - Rossz vagy! Undok vagy! Buta vagy!



Mindenesetre attól kezdve a kismadár ott lakott Szalma-korona koronáján. A párja is odaköltözött, de csak később, mert bizalmatlan volt nagyon. A madárijesztőkről eddig csak rosszat hallott. De mikor látta, hogy a három csepp kis tojásukat hogy dajkálja ez a furcsa koronás, hát végleg megnyugodott.



A többi madárijesztő meg egyre csak csodálkozott. Ki látott még ilyet?! Madárijesztő madárral barátkozzék? Segíti ahelyett, hogy elkergetné? Haragudtak Szalma-koronára, hogy ilyen furcsán viselkedik. Hát ezt tanulta a madárijesztő iskolában?

dologban, az mégis elég valószínűnek látszott, hogy ez szabadban szinte teljesen lehetetlen, tekintettel az idő rövidségére. Maradt tehát a kényeztetés: irány a legközelebbi vadspark. Egyetlen reményem az volt, hogy sikerül olyan képet készítenem, ahol nem látszik a drótkerítés, nem lép be a háttérbe egy arra sétáló ovis csoport stb., tehát valamelyest természetes hatása lesz a képnek.

Mindenféle ízletes és főleg hangosan zörgő csomagolású vadcsalogatóval felszerelve érkeztem a tethelyre. A hétköznapi időpont miatt kevés volt a látogató, az októberi napsütés is bizakodásra adott okot. Szépen haladtak a dolgok, dél felé már túl voltam az őzeken, a vaddisznókon és a muflonokon is. Hátra volt még a gímszarvas és a dámvad. A gímeknél több nehézség is adódott: amint közelebb léptem a kerítéshez, rögtön odatűntek ők is, márpedig 30 centi nem a legmegfelelőbb távolság szarvas fényképezéshez. A vadetetőre való felmászás ugyan lőtávolságba vitte modelljeimet, ám innen a nézőpont volt alkalmatlan. Gondoltam, ha eltűnök kicsit a látóterületből, ez talán segít, addig is megnézem mi a helyzet dámügyileg.

Na, sok jó itt sem fogadott. Mivel a párási idejük (melyet a vadásznyelv barcogásnak nevez) pont ekkorra esett, dámjaim nyugtalanok, félénkek és bizalmatlanok voltak. Folyamatosan fel-alá hajkurászták egymást a karám túlsó oldalán, persze a drótháló közvetlen közelében, így a fotózás szóba sem jöhetett.

Reményvesztetten készültem gímjeimhez visszaballagni, mikor megpillantottam a „csodaszarvast”. Az egymagában álló, a többinél jóval testebebb gyönyörű dám bika feszülten figyelte minden mozdulatomat. Méghozzá a kerítés innenső oldaláról! Bár elsőre nem igazán értettem a helyzetet, azt



Feszülten figyelő dám bika (a szerző felvétele)

tudtam, hogy „őfelsége” lenne az igazi fotózsák-mány. Mivel a zacskócsörgetős trükk ez esetben nem hozta meg a várt eredményt, a csigalassúságú, fától-fáig való cserkészést, kúszva-mászást kellett alkalmaznom. Végül sikerült néhány kockát készítenem a bikáról, mielőtt végleg eltűnt volna a szemem elől.

A szarvaskaland végeztével a park egyik gondozója világosított fel az érdekes találkozásról; egy teljesen vad, abszolút hamisítatlan dámszarvassal hozott össze a fotószerencse! Üzekedési idő lévén a legényt túlfűtött vágyakozása hozta a tehéncsapat közelébe. S bár közvetlenebb kapcsolatukat a 2 méter magas drótfonat erősen korlátozta, az ősi ösztöntől hajtva kitartóan próbálkozott, pusztán megjelenésével ámulatba ejtve a park dám hölgyeit és a beavatott látogatót egyaránt.

A nap végére megszülettek a megrendelő által megálmodott „tökéletes” nagyvadfotók, számomra mégis a „csodaszarvassal” való találkozás jelentette a felejthetetlen élményt. ☒



Csak Lyukas-kalap mentette őt. Azt mondta, nyugodtan barátkozhat, mert ez a madár nem eszik sem gyümölcsöt, sem magot. Kukaccal él, bogárral - ahhoz meg már semmi köze a madárijesztőnek! És milyen gyönyörű neve van! Úgy hívják, hogy Ószapó! Lyukas-kalap réges-régen egy szőlősgazdánál szolgált. Tőle tudja, hogy van káros madár és van hasznos is.



Cylinder három napig gondolkodott az ügyön. Aztán kihirdette: jövőre új tantárgy lesz a madárijesztő iskolában. Meg kell tanulniuk, ki a hasznos és ki a káros a madarak közül. De nem ez a legnehezebb kérdés! Hanem az: mit kell tenni, ha egy madár bajba jut!



Még nem tudja, ki tanítja majd, és mi lesz az új tantárgy neve, de az biztos, hogy Szalma-koronának ebből nem kell vizsgáznia jövőre. Máris kitűnően vizsgázott!

Vége

A mocsári teknősök

Ahogy a nyári szünidő elkezdődött sok időt töltöttem kint a tavunkon. Sokat pecáztam és néztem a vízipókokat.

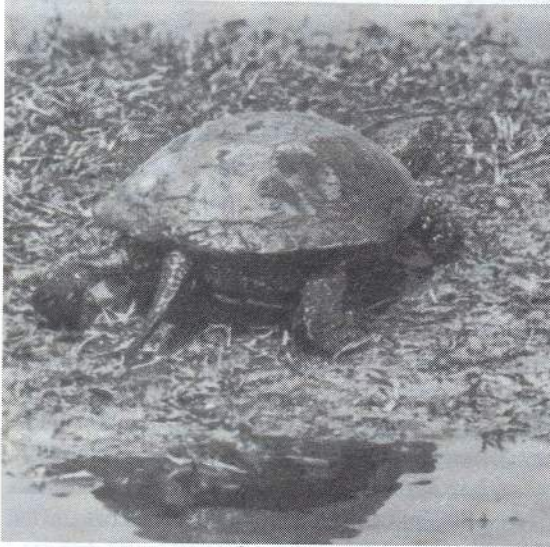
Az úszót besodorta a víz egy bozótba. Erősen figyeltem, mikor felbukkant mellette egy teknős. Először azt hittem, hogy egy fadarab. Gyorsan a távcsőért. Megnéztem és bebizonyosodott, hogy

Fent: Mocsári teknős

(fotó: Szaák T.)

Lent: Házi veréb (gra-

fika: Matyikó T.)



egy teknős. A többi napon is figyeltem, hogy nincs-e a rejtkehelyén. Nem láttam egy hétig, mikor egy nap a fűzfa egyik vízbe érő ágán napozott. De nem egyedül volt, hanem egy társa is, amit én hímnek gondoltam. Minden nap figyeltem őket. Egyszer nagyon sokáig vártam, hogy megjelenjenek, de semmi jelét nem láttam, hogy ott lennének. Három hétre megint eltűntek. Én izgatottan vártam rájuk. Egy hétvégén a búvóhelyükről pár méterre lett kapásom és észrevettem, hogy egy kicsi teknős ott napozik. Másnap vidáman mentem ki horgászni. Nem hittem a szememnek mikor négy teknős napozott az ágon. Azóta mindennap száraz kenyeret adok nekik. Most a tavunk a Zala holtága. Valamikor a híres folyóhoz tartozott. Ez az ág működtette azt a vízimalmot, aminek a volt molnárlakásban lakunk. Ezt azért említettem, mert itt a Zala partján nagyon sok teknős élt valamikor a dédnagypapám idejében. Nagyon örülök, hogy nem pusztult ki e védett faj. Ezekről a kis állatokról a családom és én tudjuk, hogy élnek és léteznek a mi kis tavunkban, ahol szürke gém, vidra, tőkés réce, vízityúk, bakcsó is megfordult.

Ezen a nyáron pedig rendbe szeretném tenni a partokat azért, hogy jobb, tisztább környezetben éljenek ezek a szép kis állatok.

Szabó Pál

11 éves tanuló

Városom madarai

Kint, a Dóm tornya felett ragyogóan süt a nap a tavaszi frissességtől zöldellő fákra, fűre...

A nyitott ablakon át hallom a fekete frakkos, csavarintott dallamossággal csivitelő molnárfecskék izgatott, sercegő szárnyuhogását, amint csőrükben a szúnyogcsomóval igyekeznek tátogó fiókáikhoz. Hangosan és kedvesen énekelnek a csatornaereszben barátaim: a verebek. Nagyon mulattató elnézegetni őket, ahogy tuccosan járnak-kelekednek, piszkosszürkés pehelytollaikat felfújják, s mint egy páncélos mellvértet, kívülre rakják azokat. A hímek büszkén, öntelten dalolnak bizonygatva a tojók előtt saját erényeiket, a szomszédos területen élő vetélytársaiknak pedig erejüket.

Kisze-kusza fészkeikhez újult erővel cipelik a csőrükből bajuszként kilógó fűszálakat, s ezzel az összes, rájuk odafigyelő embernek tavaszi mosolyt lopnak az arcára.

Szegeden is, mint egyre több kisvárosban gyakori az a szívet-szemet üdítő látvány ahogy egy kis ébenfekete madár neonnarancssárga csőrével pattog, szalad a földön, buzgón kotor lábával a bokrok alatt felgyülemelő levélkupacban, amelynek ősszel olyan nagyon jellegzetes, felfricskázó illata van...

Ez az apró komornyikhoz hasonlító rigó korán reggelként, a kert felőli oldalon minden nap fel szolgálja nekünk pityergős énekét, amelyet teli torokból, nagy beleéléssel ad elő egy fa ágáról. A kerítések tartó betonoszlopokat kifejezetten kedveli a házi rozsdafarkú. Elegáns szürke öltönyben, amit pirosas-narancssárgás mellénnyel hord, ugrál és forog kidüllesztett beggyel, s büszkén énekl körbe terület határait. A tojó fakóbb színeivel tökéletesen belesimul környezetébe, s megható a kitartása és gondoskodása a tojásokkal és persze a fiókákkal.

Braun Melinda

14 éves tanuló



A Vadvíz Alapítvány színes, a hazánkban fészkelő 12 partimadár fajt bemutató B/3-as méretű falinaptárt jelentetett meg. A naptár ára 850,- Ft, mely tartalmazza az ÁFA-t is. Postai rendelés esetén az utánvételes összeget is felszámoljuk. A naptár értékesítéséből befolyt összeget a Vadvíz Alapítvány vizes élőhelyrekonstrukciós programjainak megvalósítására fordítjuk.

A naptár megrendelhető az alapítvány címen (Vadvíz Alapítvány, 2890 Tata, Vértesszőlési út 7.), vagy megvásárolható a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Központi Irodájában (1121 Budapest, Költő u. 21.)

Órizzük meg vizeink élővilágát!

E falinaptár megvásárlásával Ön is támogatja a magyarországi vízi élőhelyek természeti állapotának megőrzését, változatos élővilágának fennmaradását.

